

noorsootöö
vallas Maarja-Magdaleena Põhikooli
lastele vajadustele arendamine seotud Raadi
Raamatukogu Lähte noorte Vallavalitsuse
tootmine Kõrveküla väljatöötamine asub vald seatud korraldamine
eesmärkide valdkonna piirkonnas võimalik loomine Elistvere
puudega kohalike aastal hea õpilaste lähedus loodud koolide
Läeva teiste Strateegilised näiteks Agrenska välja
kultuuri spordi eesmärgid kooli tegevused toimub
Strateegiliste volikogu töö valla külas piirkonna
lasteaed vahi ole arv avatud arengu võimalus võimalused
koostöö huvihariduse koostöös kohaliku erinevate
saab vahel Tabivere väljaarendamine areng lasteaia
ettevõtluse Tartu teenust olemasolu lisaks
alevikus Eesti Äksi Saadjärve
vastavalt oma inimeste eri Tammistu
tegevuse Piirissaare nende arengukava
toetamine saavutamiseks teenuste
taristu

TARTU VALLA ARENGUKAVA

aastateks 2018–2030

Kõrvekülas, september 2018

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Tulevikuvaade aastaks 2030	5
2. Hetkeolukord, eesmärgid ja tegevuskavad.....	6
2.1. Haridus ja noorsootöö.....	6
2.1.1. Alusharidus	6
2.1.2. Kooliharidus.....	8
2.1.3. Huviharidus ja noorsootöö	11
2.2. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid	14
2.2.1. Sotsiaalhoolekanne	14
2.2.2. Tervishoid	20
2.3. Majandus, elukeskkond ning ettevõtlus ja turism	23
2.3.1. Majandus- ja toimekeskkond ning elukondlik taristu	23
2.3.2. Ettevõtlus ja turism	28
2.4. Kultuur, sport ja kogukondlik areng	36
2.4.1. Kultuuri, spordi ja kogukondliku tegevuse olukorra lühianalüüs	36
2.5. Halduskorraldus ja juhtimine	42
2.5.1. Halduskorraldusliku olukorra lühianalüüs.....	42
2.6. Piirissaare arenguvajadused ja strateegilised eesmärgid.....	44
3. Valla lähiaastate kõige olulisemad arendusprojektid ja finantseerimine	45
4. Arengukava elluviimine, seire, hindamine ja aruandmine.....	46

Sissejuhatus

Arengukava koostamise põhimõtted

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse paragrahvile 37 peab igal vallal ja linnal olema arengukava ja eelarvestrateegia, mis on aluseks eri eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele. Arengukavas esitatakse majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalised suundumused ja vajadused, probleemide ja võimaluste hetkeolukorra analüüs tegevusvaldkondade lõikes, tegevusvaldkondade strateegilised eesmärgid koos taotletava mõjuga arengukava perioodi lõpuni ning strateegiliste eesmärkide täitmiseks vajalikud tegevused arengukava perioodi lõpuni.

Tartu valla arengukava on koostatud perioodiks 2018–2030. Selle eesmärk on määratleda valla arenguvajadused ning valikute kaudu tagada järgneval arengukava perioodil eri valdkondade tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Arengukava on vastavuses kohaliku omavalitsuse seaduse sätetega ja samal ajal riigi ja Euroopa Liidu arengudokumentidega.

Arengukava on aluseks Tartu valla eelarvestrateegia ja eelarve koostamisel, investeeringute kavandamisel ning nende jaoks rahaliste ja muude vahendite taotlemisel ja laenude võtmisel. Arengukavast lähtutakse valdkondlike ja vallavalitsuse hallatavate asutuste arengudokumentide koostamisel. Arengukava elluviimiseks vajalikud vahendid kavandatakse eelarvestrateegias, mille eesmärk on tagada jätkusuutlik eelarvepoliitika, mis seob arengukavalist strateegiliste eesmärkide täitmise olemasolevate ressurssidega ja tagab stabiilse arengu realistliku planeerimise kaudu. Täpsemalt nähakse arengukava elluviimiseks vajalikud vahendid ette igal aastal koostatavas valla eelarves. Tartu valla arengukava täitmiseks on kavas kaasata ka riigi, erasektori ja mittetulundussektori ressursse, samuti Euroopa Liidu struktuuritoetusi. Tartu valla arengukavas 2018–2030 püstitatud eesmärgid ja kavandatud tegevusi viivad ellu vallavolikogu ja vallavalitsus, vallavalitsuse hallatavad asutused, valla asutatud sihtasutused ja valla osalusega äriühingud, samuti koostööpartnerid avalikust, era- ja mittetulundussektorist.

Arengukava on üles ehitatud põhimõttele, mille kohaselt minnakse üldistelt printsiipidelt ja visioonilt üksikutele teemadele, eesmärkidele ja tegevustele. Ülevaade Tartu valla üldisest olukorrast kirjeldatakse lisa 1. Arengukava alguses on sõnastatud valla visioon ja missioon aastani 2030, samuti on toodud pikaajalised strateegilised valdkondadeülesed eesmärgid. Järgmises osas kirjeldatakse strateegilist raamistikku arengukava koostamiseks ja toimimiseks ning strateegilisi valikuid ja väärtusi arengusuundade sõnastamiseks.

Arengukavas kajastatud valdkonnad on järgmised:

- haridus ja noorsootöö,
- sotsiaalhoolekanne ja tervishoid,
- ettevõtlus ja turism,
- elukeskkond ja infrastruktuur,
- kultuur, sport ja kogukondlik areng,
- haldusjuhtimine ja koostöö.

Piirid valdkondade vahel on tinglikud ja kokkuleppelised. Neljas osa sisaldab täpsemaid ülevaateid lähiaastate arendusprojektidest. Arengukava lõpuosas kirjeldatakse arengukava täitmise jälgimise ja arengukava iga-aastase uuendamise protsessi. Tegevuskavas on esitatud ka tegevuste elluviimise tähtaeg, vajalikud vahendid, võimalikud rahastamisallikad ja vastutajad.

Arengukava osaks eraldi lisadena on ka Tartu valla eelarvestrateegia 2019 – 2022.

Tartu vald on võtnud eesmärgiks oma arenguplaanidega toetada ka Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020” elluviimist. Sellekohased viited on väljavõtetena toodud valdkondlike teemaplokkide strateegiliste eesmärkide juures.

Arengukava koostamise protsess

Tartu valla arengukava 2018–2030 koostamise protsessi eest vastutaja on vastavalt vallavanema poolt kinnitatud ametijuhendile valla arendusspetsialist. Protsess algas 22. märtsil 2018, kui vallavolikogu algatas arengukava koostamise.

Arengukava valdkondlike osade koostamiseks lepiti kokku kuuetöörühm moodustamine. Töörühmad ja nende juhid:

- hariduse ja noorsootöö töörühm – Liia Kass (MTÜ Noored Toredate Mõtetega),
- sotsiaalhoolekande ja tervishoiu töörühm – Jaana Puur (valla sotsiaalnõunik),
- elukeskkonna ja infrastruktuuri töörühm – Martin Pedak (volikogu arengukomisjoni esimees),
- ettevõtluse ja turismi töörühm – Vahur Poolak (volikogu majanduskomisjoni esimees),
- kultuuri, spordi ja kogukondliku arengu töörühm – Aune Sepp (volikogu kultuurikomisjoni esimees),
- haldusjuhtimise ja koostöö töörühm – Üllar Loks (volikogu esimees).

Arengukava juhtrühma moodustasid valla spetsialistid. Töörühmade liikmeteks kutsuti vastava valdkonna osalised ja spetsialistid. Iga töörühm pidas 2018. aasta maist kuni augustini üks kuni kaks koosolekut. Koosolekutel koostati valdkondade hetkeseisu ja arenguvajaduste analüüsid (peamiselt SWOT vormis) ning kirjeldati arengueesmärgid koos nende saavutamiseks vajalike tegevuste ja investeringutega. Koosolekute osavõtt oli huvitatutele vaba, toimumisaegadest teavitati valla infolistide kaudu. Töörühmade koosolekute väline toimus suuresti nn „pilves” googledrive keskkonnas.

2. augusti istungil otsustas vallavalitsus saata arengukava esimese versiooni arutamiseks volikogu komisjonidele ning esimeseks lugemiseks volikogu augustikuisele istungile. Seejärel avalikustas vallavalitsus volikogu ettepanekutega täiendatud arengukava avalikul väljapanekul, kus kõigil huvitatud isikutel oli võimalus esitada arvamusi ja ettepanekuid. Ettepanekuid koguti 20. augustist kuni 7. septembrini. Samuti korraldati arengukava avalikud arutelud valla eri piirkondades: Laevas, Maarja-Magdaleenas, Lähtel, Tabiveres, Kõrvekülas, Tammistus, Äksis, Vahil, Vedul ja Vasulas. Rahvakoosolekutel osales kokku peaaegu 250 inimest. Arengukava kinnitati volikogu 27. septembri istungil.

1. Tulevikuvaade aastaks 2030

VISIOON: Tartu vallas on välja arendatud kõikidele elanikele atraktiivne elukeskkond, tagades kõrge elukvaliteedi, ettevõtliku maailmavaate ja looduskeskkonnast tuleneva säästliku mõtteviisi.

MISSIOON: Tartu valla austav kohustus on olla jätkusuutliku arenguga omavalitsus, kus on konkurentsivõimeline majanduskeskkond, mainekas ning kvaliteetne elu- ja puhkekeskkond.

VÄÄRTUS:
Tartu vallas on iga inimene kallisvara.

VÄÄRTUS:
Tartu vald on suurepärase elukeskkond kohalikele elanikele.

VÄÄRTUS:
Tartu vallas on tagatud vajalikud teenused ning mitmekülgsed võimalused eneseteostuseks ettevõtluses, kultuuris, spordis ja külaelus.

VÄÄRTUS:
Tartu valla juhtimine on läbipaistev ning arengu- protsessides võimaldatakse osaleda kõikidel osapooltel.

Tegevusvaldkond:
haridus ja noorsootöö

Tegevusvaldkond:
sotsiaalhooletamine ja tervishoid

Tegevusvaldkond:
majandus ja elukeskkond

Tegevusvaldkond:
ettevõtlus ja turism

Tegevusvaldkond:
kultuur, sport ja kogukondlik areng

Tegevusvaldkond:
halduskorraldus ja juhtimine

2. Hetkeolukord, eesmärgid ja tegevuskavad

2.1. Haridus ja noorsootöö

2.1.1. Alusharidus

Alushariduse olukorra lühianalüüs

Koolieelsetest lasteasutustest tegutsevad Tartu vallas Kõrveküla Lasteaed Päikeseratas, Lähte Lasteaed Kiisupere, Tabivere lasteaed, Tabivere Lasteaia Maarja-Magdaleena mängurühm Muumipere, Laeva lasteaed ja Raadi lapsehoid.

Kõrveküla lasteaed on renoveeritud 2009. aastal kõikidele nõuetele vastavalt. KIK finantseeringuga on hoone katusele paigaldatud päikesepaneelid ja tuulegeneraator. Lasteaias on käesoleval hetkel 10 rühma ning vajadus kohtade järele üha suureneb. 2017. aastal tunnustas Tartu Ülikooli eetikakeskus Kõrveküla lasteaeda „Hea lasteaia edendaja 2017“ tiitliga.

Lähte lasteaed Kiisupere on Lähte alevikus asuv kuuerühmaline lasteaed, mis esmakordselt avati 1987. aastal ning renoveeriti 2012. aastal. Lähtel toetab õppe- ja kasvatustegevust ning seob ühtseks tervikuks igal õppeaastal erinev aastateema, millest lähtuvalt korraldatakse ülemajalisi ühisüritusi, mida viivad läbiõppeaastaks valitud tegelaskujud.

Tabivere lasteaed asub Tabivere aleviku südames ühes hoones Tabivere Sotsiaalkeskusega. Maja on ehitatud 1982. aastal lasteaia tüüpprojekti alusel. Tabiveres töötab viis tavarühma ja Tabivere lasteaia filiaalis Maarja-Magdaleenas üks liitühm ja hoiurühm. Lasteaias rakendatakse aktiivselt õuesõpet, mida soodustab looduskaunis ümbrus. Lasteaias töötab beebikool.

Laeva lasteaed töötab praegu kahe liitühmaga. Lasteaia eripäraks on laste kehalise aktiivsuse ja kõnearendustöö toetamine muinasjuttude ja dramatiseeringute abil. Lasteaial on oma õppekava ja palju aastatepikkuseid traditsioone – üritusi ja pidusid, mis annavad lasteaiale oma näo ning võimaluse lastele ja nende peredele aktiivseks osavõtuks.

Raadi lapsehoid tegutseb alates 1. septembrist 2008, osutades Kõrveküla lasteaia osana lapsehoiuteenust Vahi alevikus Pärna alleel asuvas kortermaja ruumides. Täna tegutseb Raadi lapsehoiust kokku kaheksa 1,5–3-aastaste laste rühma.

Alushariduse hetkeseisu võib Tartu vallas hinnata järgnevalt.

Tugevused:

- Kõikidel lasteaedadel on oma eripära ja väljakujunenud traditsioonid
- Lasteaedades töötavad kvalifitseeritud ja suurte kogemustega õpetajad
- Riiklikult kehtestatud töötasu alammäär tagab kõigile pedagoogidele võrdse töötasu
- Lasteaia juhtidel on õigus ja vabadus otsustada oma asutuse töökorralduse, meetodite ja eelarve osas
- Kõikides lasteaedades on lapse arengut ja mängu toetav turvaline keskkond
- Lasteaiaõpetajal on vabadus õppeprotsessi juhtida ning luua lapsele sobiv keskkond, samuti kasutada õppevahendite raha
- Hea koostöö huvigruppidega (lapsevanemad, koolid, partnerid jne) valla toetus

Nõrkused:

- Erirühmade puudumine, erivajadustega lapsed ei saa piisavalt abi tavarühmades
- Tugispetsialistide (eripedagoog, psühholoog, logopeed) puudus
- Õpetajate oskus toime tulla erivajadustega lastega
- Töötajate tunnustamiseks ja motiveerimiseks ei ole piisavalt vahendeid
- Vallabussi kasutamise efektiivsus
- Uue põlvkonna muutunud väärtused ja konflikt uue/vana vahel, õpetajate toimetulek sellega
- Vananevad IT-vahendid
- Töötasude ja puhkuse erinevus valla lasteaedades
- Lasteaiakohtade puudus Vahi aleviku, Tila küla, Kõrvküla ja Lähte piirkonnas

Võimalused:

- Projektide kaudu lisaressursi hankimine
- Koostöö valla lasteaedade vahel (ühisprojektid, ühisüritused jne)
- Ühiskoolitused valla lasteaia töötajatele (õpetajad, õpetaja abid jne), osalemine tasuta koolitustel
- Huvitegevus lasteaedades õppekava täiendamiseks
- Lastevanemate koolitamine
- Asendustöötajad (k.a tugiisikud), keda saab palgata vastavalt vajadusele (nt valla palgal koos sotsiaalse kindlustatusega)
- Õppenõustamiskeskuste (nt Rajaleidja) teenuste kasutamine
- Lapsevanemate osalustasu ühtlustamine
- Lisatasufond eelarves (tulemusliku töö, lisatöö eest jne)
- Erirühma loomine
- Valla territooriumil asuvate külastuskeskuste külastamise soodustamine valla lasteaia lastele
- IT-vahendite kaasajastamine – rentimine nt kolmeks aastaks kõigile valla allasutustele (ühishanked jne)
- Volikogu komisjonide aktiivne tegevus (hariduskomisjon)

Ohud:

- Suur vald – erinevused valla lasteaedade vahel
- Töötajate puudus seoses personali vananemisega, ebapädev personal
- valla vähene toetus, ressursside vähenemine, koostöövalmiduse puudumine seoses valla suurenemisega
- Palk ei küünda vabariigi keskmisele tasemele
- Ühiskonnaväärtuste muutumine

Alushariduse arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
2.1.1.1. Vallas toimib kaasaegsel tasemel õpikeskkonnaga konkurentsivõimeline alusharidusteenus ning on kvaliteetsed lastehoiuvõimalused	<ul style="list-style-type: none">• Kõikidele lastele on tagatud koht lasteaias• Haridusasutused on kaasaegse õpi- ja arengukeskkonna ning hea mainega
2.1.1.2. Lasteaiakohtade arv vallas vastab nõudlusele	<ul style="list-style-type: none">• Kõikidele lastele on tagatud tugiteenused
2.1.1.3. Lasteaia- ja koolipedagoogide palgad on ühtlustatud	<ul style="list-style-type: none">• Õpetajate töötasu on inimest väärtustav

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Alusharidusvõrgustiku korrastamine ja edasiarendus vastavalt rahvastiku prognoosidele, elumumajanduse arengutele ja planeeringutele.
- ✓ Üle-vallalise lasteaedade järjekorraregistri loomine.
- ✓ Raadi lasteaia valmimine.
- ✓ Erivajadustega laste toetamine, näiteks erirühma(de) loomine mõnesse Tartu valla lasteaeda.
- ✓ Vastavalt kehtivale seadusandlusele lasteaedade dokumentatsiooni kaasajastamine (põhimäärused, lasteaeda vastuvõtu ja väljaarvamise kord, direktorite ametijuhendid jne).
- ✓ Töötasude ja puhkuse ühtlustamine lisaks õpetajatele ka õpetaja abidele ning teistele töötajatele, töötajate motiveerimine, väärikas tasustamine, erialased koolitused.
- ✓ Tabivere lasteaia arenguplaanide väljatöötamine, ruumiplaneerimise teostamine ja vajadusel (uue) asukoha otsustamine, seda kas renoveerimise või Tabivere põhikooliga liitumise teel.
- ✓ Maarja-Magdaleena lasteaia ja põhikooli arenguplaanide väljatöötamine – nn Maarja-Magdaleena hariduskeskus.
- ✓ Laeva lasteaia arenguplaanide väljatöötamine, efektiivsuse tagamine.

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ põhisuunale 4 „Aktiivse tööturupoliitika mõju suurendamine ning rahastamise jätkusuutlikkus“:
Väikelapse kasvatamise kõrvalt tööturule (taas)sisenemiseks ning töö- ja pereelu ühitamiseks tuleb suurendada kvaliteetse, taskukohase ja paindliku alushariduse ning lapsehoiuteenuse kättesaadavust.

2.1.2. Kooliharidus

Koolihariduse olukorra lühianalüüs

Üldharidusasutustest tegutsevad vallas Lähte Ühisgümnaasium, Kõrveküla Põhikool, Tabivere Põhikool, Laeva Põhikool ja J.V. Veski nimeline Maarja-Magdaleena Põhikool.

Tabel: õpilaste arvud Tartu valla koolides seisuga 10.09.2018 (EHIS andmetel).

J.V.Veski nimeline Maarja-Magdaleena Põhikool	72
Kõrveküla Põhikool	404
Laeva Põhikool	46
Lähte Ühisgümnaasium	517
Tabivere Põhikool	130

Lähte Ühisgümnaasiumi gümnaasiumiastmes on kolm erialast õppesuunda: meedia, tehnoloogia ja sport. Meedia õppekava on Lähte Ühisgümnaasiumi gümnaasiumiastmes ühe õppesuunana rakendatud juba alates 1998. aastast. Tänapäevaks toimib edukalt kooli õppestudiodi nimega ReTV ja seda kõige kaasaegsemal tasemel. Koolil on kolm korpust: peahoone, keeltehoone ja algklassidehoone. Algklassidehoones tegutsevad ka Tartu Valla Muusikakool ja Lähte Ühisraamatukogu. Koolil on oma õpilaskodu. Tartu Valla Spordikoolile kuuluvas spordihallis toimuvad nii õpilaste tunnid kui koolivälisel ajal ka trennid.

Kõrveküla Põhikooli õpilaste arv kasvab järjepidevalt. Seoses hoogsa elamuehitusega on kooli piirkonda kolinud arvestatav hulk noori perekondi, millest tulenevalt on viimastel aastatel õpilaste arv järjest kasvanud. Õpilaste arvu kasvuga seoses on lähema paari aasta jooksul planeeritud kooli juurdeehitus, praegusel ajahetkel on ruumikitsikus lahendatud moodulmajade rentimisega. Koolis saab huviringidest käia laulukooris, kergejõustikus ja kunstiringis, väga populaarne on teadusklubi ja draamaring.

Tabivere Põhikool on samuti pärast mõningast madalseisu 2013–2014 aastal pidevalt kasvava õpilaskonnaga, mistõttu ka Tabiveres on lähiaastatel teostumas uue koolihoone ehitamine. Koolil on pikk ajalugu, kooli vanimaks eelkäijaks loetakse 1688. aastal Äksi kiriku juures tegutsenud talurahvakooli. 2018. aasta maikuus tähistas kool seega 330. aastapäeva. Tabivere Põhikooli hoones tegutsevad lisaks koolile Tabivere Huvikool ja Tabivere Rahvaspordiklubi. Renoveeritud on kooli staadion. 2013. aastal pälvis tollal veel Tabivere Gümnaasium tiitlid „Väärtuskasvatuse kool 2013“ ja „Hea kooli rajaleidja“. 2017. aastal oli Jõgeva maakonna aasta tegu hariduses „Väärtuskasvatuse kava elluviimine Tabivere Põhikoolis“.

J.V. Veski nimeline Maarja-Magdaleena Põhikool on kõige vanem kool Tartu vallas, mis on asutatud 1680. aastal Maarja-Magdaleena kihelkonnakoolina. J.V. Veski nimeline Maarja-Magdaleena Põhikool koos õpilaskoduga tagab põhihariduse kõrval lastele õpilaskodu teenuse ja tasuta huvihariduse, siin toimuvad arvutiõpetus, raamatukoguring, kergejõustik, näitemänguring, mudilaskoor, robotika, akrobaatika ja laskmising.

Laeva Põhikool on Tartu valla väikseim. Avatud on üheksa klassikomplekti, kuid alates 2009. aasta sügisest toimub õpe liitklassides. Õpilaste arvu vähenemise põhjustena võib välja tuua negatiivse iibe, elanikkonna väljarände ning laste paigutamise teistes omavalitsuses asuvatesse koolidesse. Koolil on osaliselt renoveeritud staadion.

Koolihariduse hetkeseisu võib Tartu vallas hinnata järgnevalt.

Tugevused:

- Vallavalitsuse ja koolijuhtide vahel on usalduslik suhe
- Koolide digiareng on hoogustunud
- Valla koolide juhid teevad omavahel koostööd
- Koolides on valdavalt õpetajad olemas
- Vald on oma koolide eest pidevalt hoolt kandnud
- Haridusvõrgustik on mitmekesine (gümnaasium, põhikoolid, huvikoolid)
- Koolid on omanäolised
- Algatatud ja korraldatud on mitmeid ühisüritusi
- Üldharidust toetab kohapealne huviharidus, huviringid rahvamajade juures jne
- Edukas osalemine rahvusvahelistes projektides
- Valla kultuuriasutused pakuvad õppe- ja vabaaja tegevusteks erinevaid võimalusi

Nõrkused:

- Asutustevaheline nõrk sidusus
- Haridusvõrk ei ole optimaalne, õpilased ja koolid ei paikne õiges vastavuses
- Kõrveküla Põhikool on ületäitunud ja ruumikitsikuses
- Laeva ja J. V. Veski nimelises Maarja-Magdaleena koolis napib õpilasi
- Haridustöötajate töö tasustamiseks on vaja lisafinantseerimist valla eelarvest
- Koolihoonete olukord ei vasta mitmetel puhkudel kaasaegse õpikeskkonna nõuetele
- Hariduslike erivajadustega (HEV) õpilaste arv on kasvanud kiiremini kui tugimeetmete rakendamise võimalused
- Muutunud õpikäsituse põhimõtted ei ole jõudnud kõigi pedagoogide arusaamisse

Võimalused:

- Haridusvõrgu vastavusse viimine õpilaste arvuga, üldplaneeringud ja ruumilised planeeringud, osalemine Tartu linna koolide võrgustikus
- Koolid saavad vajalikud juurdeehitused ja remondid
- Õpetajate professionaalsus kasvab läbi koostöö
- Õppeprotsess uueneb kaasaegsete loovate õppemeetodite kaudu

- Digivahendid muutuvad õppetöö loomulikuks osaks kõikides koolides ja tundides
- Koolide vahel on eluterve konkurents, mis toetub haridusasutuste eripäradele
- Vallasisene haridusvõrgustik mõjub koolidele ja õppetööle motiveerivalt
- Vallasisene vahetusõpetajate ja -õpilaste ränne annab häid kogemusi
- Haridusasutustevaheline koostöö: projektid, konkursid, võistlused, koolitused
- Tartu linna lähedus (muuseumid, teatrid, kinod jms)
- Valla territooriumil asuvate külastuskeskuste külastamise soodustamine valla koolide lastele

Ohud:

- Haridusvõrgu korrastamisel ei jõuta kokkuleppele
- Õpilaste arvu vähenemine (piirkonniti)
- Õpetajate leidmine on järjest raskem
- HEV õpilastega toimetulemiseks napib oskusi ja inimesi. Kaasav haridus pingestab koole
- Digivahendite kasutamine on raske ebaühtlase tehnikapargi tõttu. Uute vahendite jaoks ei jätku raha
- Konkurents koolide vahel õpilaste pärast pärsib arengut
- Eelarvelised vahesed võimalused takistavad õpikeskkonna arengut ja õpilastele pakutavaid lisategevusi
- Koolide passiivsus koostööprojektides võib mõjutada otsuseid või projektide elluviimist
- Tartu linna lähedus (õpilased suunduvad õppima Tartu linna koolidesse)

Koolihariduse arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
2.1.2.1. Valla koolid on avatud ja kogukondi kaasavad haridusasutused, mille tegevused lähtuvad õppija arengu toetamisest ja kaasaegsest õpikäsitusest	<ul style="list-style-type: none"> • Laste arv koolides kasvab • Toimib õppekavade, õppevahendite (sh e-õpe) tõhus riskisutus • Haridusasutused on kaasaegse õpi- ja arengukeskkonna ning hea mainega
2.1.2.2. Valla haridustöötajad on väärtustatud	<ul style="list-style-type: none"> • Õpetajate töötasu on inimest väärtustav

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Haridusvõrgustiku korrastamine ja edasiarendamine vastavalt rahvastiku prognoosidele, elamumajanduse arengutele ja ruumilistele planeeringutele. Erinevate koolide puhul erinevate stsenaariumite läbitöötamine, sh erialade-põhise haridusvõrgu loomine.
- ✓ Jätkusuutlikkuse tagamine (sh ülalpidamiskulude detailne planeerimine), haridusvõrgu sidumine naaberomavalitsustega, laiem kaardistus ning pikaajaliste prognooside ja plaanide tegemine.
- ✓ Tsentraalse järjekorda registreerimise jm arvestuse süsteemi loomine (ARNO).
- ✓ Uue hariduskeskuse väljaarendamine Raadil (lasteaed, kool) aastaks 2030, ühises koostöös Tartu linna, erakoolide ja teiste investoritega.
- ✓ Tugipersonali (logopeedid, psühholoogid, abiõpetajad jne) olemasolu tagamine, tugiteenuste ja -personali andmebaasi loomine (vallaülene), jälgides eraldi iga kooli vajadusi.
- ✓ Töötajate motiveerimine, väärikas tasustamine, erialased koolitused.

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020” põhisuunale 1 „Haridussüsteemi kvaliteedi parandamine ning kohandamine demograafiliste muutustega”: Õpetajahariduse ja esmase ettevalmistuse kvalitatiivne tase peab paranema ning hilisemat karjääri tuleks toetada arenguvajadustele vastava sisulise täiendkoolitusega. Õpetajate palgasüsteem peab soodustama õpetajate initsiatiivi, loovust ja professionaalset arengut, sh väärtustama õpetaja elukutses.

- ✓ Õpetajate töötamine ristkasutusena mitme kooli juures (piisava koormuse tagamine ja ühtlustamine).
- ✓ Laeva põhikooli arenguplaanide väljatöötamine ja efektiivsuse tagamine.
- ✓ Tabivere ja Kõrveküla koolide juurdeehituste valmimine.
- ✓ Maarja-Magdaleena lasteaia ja põhikooli arenguplaanide väljatöötamine – nn Maarja-Magdaleena hariduskeskus.
- ✓ Õpilaskodu kaasajastamine Maarja-Magdaleenas.
- ✓ Koolitranspordi süsteemi väljaarendamine.
- ✓ Üld- ja huvihariduse koostöö tagamine.
- ✓ Tõhusam koostöö ülikoolidega, sh praktikabaasid, ettevõtlikkusõpe koolides, õppelaborid.

2.1.3. Huviharidus ja noorsootöö

Huvihariduse ja noorsootöö olukorra lühianalüüs

Laste ja noorte koolivälise tegevuse võimalusi Tartu vallas illustreerib järgmine joonis, kus on piirkondade kaupa välja toodud asutused või seltsingud, kes antud valdkonnas tegutsevad.

Joonis: Tartu valla huvihariduse ja noorsootöö piirkondlikud tegutsejad.

Huvihariduse ja noorsootöö hetkeseisu võib Tartu vallas hinnata järgnevalt.

Tugevused:

- Kogenud ja erialase haridusega spetsialistid, sõbralik ja kokkuhoidev kollektiiv
- Klassikaline huvitegevus toimub kõikides piirkondades
- Individuaalne lähenemine õpilastele
- Valitseb loomulik sisekliima, töötavad õhinapõhised töötajad
- Tihe koostöö kohalike üldhariduskoolidega ja huvihariduskoolidega
- Koostöö lapsevanematega ja koolidega väga hea (puudutab laste osalemist ringides, treeninggruppides jne)
- Võimalus kasutada linna treenereid ja juhendajaid
- Riik toetab spordikooli treenereid, kellel on viies kategooria
- Võimalus käia tasuta ringis
- Lähte Ühisgümnaasiumis on spordisuund
- Motiveeritud noorsootöötajate meeskond ning loodud noorsootöö võrgustik
- Olemas noortekeskused/noortetoad (Laeva, Äksi, Tabivere, Maarja-Magdaleena)
- Erinev piirkondlik noorsootöö kogemus, mida omavahel jagada (juriidiliste üksuste näol)

Nõrkused:

- Kõik valla piirkonnad ei ole kaetud huvikoolide, pilliõppe, treeningute tegemise võimalustega
- Huvihariduse õpetajatel töötasu võrreldes üldhariduskoolide pedagoogidega väiksem
- Valla toetus nõrk, toetussüsteem ebaselge
- Valdonna madal rahastus
- Huvikoolid ei ole kohaliku omavalitsuse jaoks peamine prioriteet
- Huvitöö korraldamisel ruumide puudus (eriti Kõrvekülas ja Lähel), õpikeskkond vajab investeringuid
- Vanad ja amortiseerunud õppevahendid ja treeningvahendid
- Kõrveküla spordihoone on amortiseerunud
- Huvihariduses osaleda soovijaid on rohkem, kui nendele tehtavad kulud võimaldavad vastu võtta
- Puudub noorsootöö valdkonna ülene koordineerija
- Ebaühtlane noorsootöö piirkondades, hajaasustus (nt transpordiprobleem)
- Vähene valdkonnaülene koostöö (koolid, huvikoolid, sotsiaalvaldkond)
- Koolide huvialategevus ei vasta noorsootöö põhimõtetele
- Noorsootöö põhisihtgruppi ei kuulu 18+
- Kvalifitseeritud tööjõu puudus

Võimalused:

- Nii ruumide kui ka erialasiseste ja -väliste riskasutusvõimaluste olemasolu (nt puhkpilliõppe õpilaste võimalus praktiseerida Väägvere pasunakooris)
- Eri fondidele projekti esitamise võimalus
- Tasuta koolitused (sh riiklikud), nt üle-eestilised seminarid hüvitatakse koostöös Eesti Muusikakoolide Liiduga
- Treenerite kvalifikatsiooni tõstmine
- Võimalus edasi õppida professionaalseks muusikuks
- Võimalus osaleda konkurssidel nii Eestis kui väljaspool Eestit
- Koostöö Heino Elleri nimelise muusikakooliga
- Tartu linna läheduse ärakasutamine spordikoolide ja huviringide riskasutusel
- Hea tehniline baas ja tipptasemel võimekuse tagamine spordikoolis
- Toetav kogukond, koostööpartnerid, noored „aktivistid“
- Teadushuvi arendamine

Ohud:

- Tartu linna lähedus
- Õpilaste liigne hõivatus
- Konkurents huvihariduses
- Klassikaline muusika ei ole populaarne
- Laste madal keskendumisvõime
- Töökaadri liikumine täiskoormuse puudumise tõttu
- Logistikaprobleem, noor ei saa käia ringis, kuna bussiajad ei klapi
- Suur sotsiaalne ebavõrdsus
- Noorte arv väheneb piirkonniti
- Noorsootõtajate palgataseme tõttu lahkuvad olemasolevad noorsootõtajad
- Spetsiaalsete programmide ja meetmete lõppemine

Huvihariduse ja noorsootöö arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
2.1.3.1. Vallas on kättesaadavad mitmekesised noorte huviharidusvõimalused	<ul style="list-style-type: none">• Huviharidus toetab laste ja noorte mitmekülgset arengut ning valla traditsioonide järjepidevust• Noorsootöö on tõhustatud, noored on aktiivsed, loodud on toimiv ja toetav koostöövõrgustik• Kogukondades on aktiivselt panustavad ning sotsiaalselt vastutustundlikud algatusvõimelised noored
2.1.3.2. Laste ja noorte õppetöövälise tegevuse võimalused on laienenud, noored on ühiskondlikult aktiivsed ning nende omaalgatust toetatakse	
2.1.3.3. Valla noorsootöö on kujunenud haridusvaldkonnas oluliseks prioriteediks	

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Noorsootöö ja huvihariduse valdkonna ühtne koordineerimine (vallaülene), noorsootöö ja huvihariduse valdkonna struktuuri korrastamine, sh huviharidusasutuste ja noortekeskuste võrgu tagamine (seniste säilitamine ja uute loomine nt Kõrveküla spordihoones, Raadil, Lähtel Maanaiste Seltsi ruumides, Tammistu raamatukogus), vajadusi rahuldavate ruumiprogrammide väljatöötamine ja funktsioonide mitmekesistamine.
- ✓ Töötajate, treenerite, huvijuhtide motiveerimine, väärikas tasustamine, erialaste koolituste toetamine.
- ✓ Huvihariduse, kultuuri-, spordi- ja terviseedenduse taristu võrgu optimeerimine, sh säästva arengu põhimõtteid arvestades.
- ✓ Tartu valla muusikakooli ruumiprobleemi lahendamine.
- ✓ Tammistu raamatukogu rekonstrueerimine rahvamajaks.
- ✓ Logistika ja transpordisüsteemi arendamine (trenni, ringidesse), spordikoolide ja ringide võrgu ühtlustamine.
- ✓ Huvihariduse eelarvestamise süsteemi korraldamine, sh toetuste süsteemi väljatöötamine ja elluviimine, kaasrahastuse leidmise toetamine, projektide ja välisrahastuse (sh Euroopa Liidu meetmed) kaasamine (arendusprojektide kaardistus, prioriteetide järjestus, avatud meetmete võimaluste otsimine ja kaasrahastus).
- ✓ Koostöö riigiga huvihariduse toetamisel.
- ✓ Väikekeskuste ja ääremaade noorte kaasamine tegevustesse (sh transpordikorraldus).
- ✓ Paikkonnakeskse noorsootöö süsteemi loomine (noorsootööd tehakse seal kus on noored), tagades keske lähenemise noortele (noorel on võimalik saada individuaalset lähenemist või igas koolis on huvijuht/noorsootõtaja kelle poole noor saab soovi korral pöörduda).

- ✓ Noorte aktiveerimine ning kaasamine, sh noorte osaluse toetamine (nt noorte volikogu), noorte omaalgatuse toetamine (nn noortefond projektide elluviimiseks).
- ✓ Noorsootöötajate valdkonnaülene koostöö (nt sotsiaaltöötajatega, noorsoopolitseinikega, teiste asutustega jne).
- ✓ Vanuseline noorsootöö soodustamine (ealistest vajadustest lähtuv ja mitmekülgne).
- ✓ Koostöö ja riskisutuse soodustamine (ühisvõrgus koolid, huviringid, klubid, vanemad noorematele õpetamas ja juhendamas, teadmiste jagamine).
- ✓ Koostöö Tartu Ülikooli Teaduskooliga ja ettevõtjatega ettevõtluspraktika läbiviimiseks.

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ põhisuunale 1 „Haridussüsteemi kvaliteedi parandamine ning kohandamine demograafiliste muutustega“:
 Noorte paremaks kohanemiseks tööeluga on üldhariduses vajalik lisaks faktiteadmistele järjest enam arendada loovust ja ettevõtlikkust ning kujundada kõiki võtmepädevusi.

2.2. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

2.2.1. Sotsiaalhoolekanne

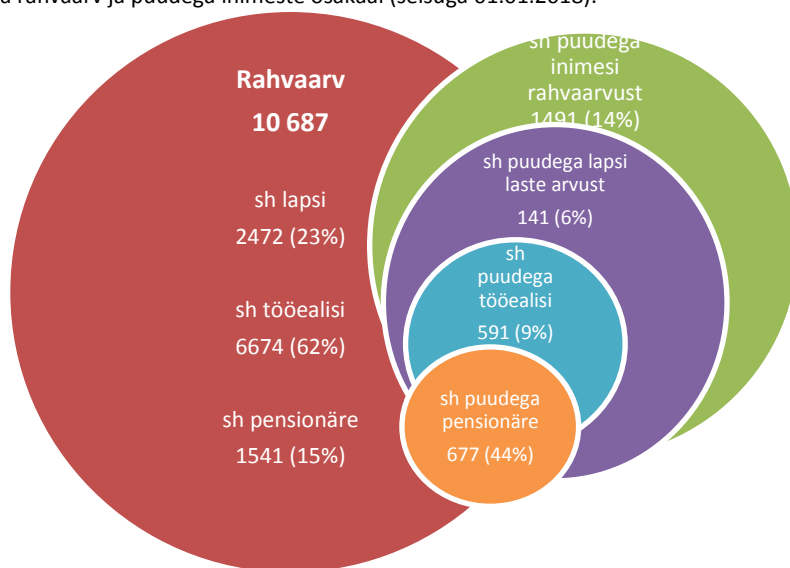
Sotsiaalhoolekande olukorra lühianalüüs

Sageli julgustavad just sotsiaalhoolekande ja tervishoiu valdkonna otsused inimesi, nii eakaid kui noori, oma elupõlve vastavas piirkonnas paremini nautima. Tartu Vallavalitsuse sotsiaalhoolekande ülesanneteks on isiku või perekonna toimetulekuraskuste ennetamine, abi osutamine ja erivajadustega isikute sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine, hoolduse ja eestkoste korraldamine. Sotsiaalteenused vajavad arendamist, sest tihti on just need abivajajale olulisemad kui sotsiaaltoetused ning aitavad tõsta aktiivsust ühiskonnaelus osalemisel.

Vallavalitsuse koosseisus töötab sotsiaalnõunik, kolm sotsiaaltöötajat, üks lastekaitse spetsialisti ja sotsiaalhooldustöötaja. Tartu Vallavalitsuse sotsiaaltalituses teostatavad toimingud on:

- toimetulekutoetuse, hooldajatoetuse ja valla eelarvest makstavate toetuste määramine;
- puudega inimestele hoolduse vormistamine;
- eestkoste vormistamine;
- hoolde- ja erihooldekodudesse paigutamine;
- laste hoolekande korraldamine;
- koduteenuste korraldamine;
- sotsiaalnõustamine.

Joonis: Tartu valla rahvaarv ja puudega inimeste osakaal (seisuga 01.01.2018).

Tartu valla sotsiaalhoolekandeesutused:

- Kõrveküla piirkonnas on nelja korteriga sotsiaalmaja, kus puudub tsentraalne vesi, kanalisatsioon ja küte. Veevarustuseks on kaev, ruume köetakse puudega. Maja vajab kaasajastamist.
- Tammistu külas asub kolmetoaline avatud köögiga sotsiaaleluruum kolmele inimesele (valminud 2006. aastal) ja neljatoaline avatud köögiga sotsiaaleluruum neljale inimesele (valminud 2007. aastal).
- Tabivere piirkonnas Õvanurme külas asub kuue korteriga mugavusteta sotsiaalmaja, mis on samuti kaasajastamata. Otsalava külas asub kaks kolmetoalist sotsiaalkorterit, Koogi külas kolmetoaline korter ja Tabivere alevikus neljatoaline korter.
- Kevadel 2017 valmis Laeva sotsiaalmaja. Sotsiaalmaja üks eesmärk on eluaseme võimaldamine neile isikutele ja perekondadele, kes ei ole ise suutelised seda endale tagama. Majas on kokku üheksa korterit: kaks esimesel korrusel ja seitse teisel korrusel. Kaks suuremat korterit teisel korrusel on mõeldud peredele, ülejäänud on väikesed kööktoad. Kõigis korterites on loodud võimalus söögi valmistamiseks ja hügieenitoiminguteks. Maja paremast küljeuksest on võimalus siseneda ratastooliga liikujatel, seal asub ka invakorter ning teenuste pakkumise ruum. Lisaks on esimesel korrusel saal, kus on võimalik koosviibimisi korraldada, sauna ja pesupesemise ruum. Sauna ja pesupesemise ruume saavad sotsiaalkorterite elanikud ja teised soovijad kasutada vastava hinnakirja alusel.
- Tabivere alevikus asub Tabivere Sotsiaalkeskus, kuhu kuulub 32 isikut mahutav hooldekodu, mis pakub lisaks sealsete elanike majutamisele võimalust kodus elavatel puudega inimestel kaks korda nädalas tasuta eest pesemas käia. Hooldekodu järjekorras on mitmeid inimesi. Vajadusel on kasutatud hooldekoduteenust väljaspool valda, kuid ka seal on kohti saamine problemaatiline. Tabivere Sotsiaalkeskus pakub tasuta eest heakorrateenuseid (sh niitmisteenust, lehtede riisumise teenust, lume- ja libedusetõrjet, pesupesemise teenust).

Erihoolekandeteenustest pakutakse puuetega inimestele kodus toetatud elamise teenust, igapäevaelu toetamise teenust ja töötamise toetamise teenust nii kodus kui päevakeskuses. Need teenused saavad kasutada isikud, kellel on antud teenuse osas Sotsiaalkindlustusameti poolt väljastatud suunamiskiri.

Toetatud elamise teenust kasutab hetkel kokku 10 isikut, igapäevaelu toetamise teenust 20 isikut, pikaajalisel kaitstud töö teenust 15 isikut ja töötamise toetamise teenust 4 isikut.

Väljaspool valda tehakse koostööd Tartu linnas asuvate hoolekandeorganisatsioonidega, nagu Puuetega Inimeste Koda, Tartu Laste Turvakodu, Koidu Keskus ja Vaimse Tervise Hooldekeskus, SA Eesti Agrenska Fond, ning mitmete teiste kohalike omavalitsustega.

Eesti Agrenska Fondi osutatavad sotsiaalteenused on lapsehoiuteenus raske ja sügava puudega lastele (sealhulgas harvikaigustega lastele) Tammistu Perekeskuses (ööpäevaringselt koolivaheaegadel, nädalavahetustel ja muul lapsevanemale vajalikul ajal, vajaduspõhine päevahoid), lapsehoiuteenus raske või sügava puudega lapse kodus ning tugiisikuteenus puudega lastele kodus, lasteaias või koolis. Eelnimetatud teenuseid ostavad alates 2007. aastast riik ja kohalikud omavalitsused.

Allhankijana osaleb Eesti Agrenska Fond Sotsiaalkindlustusameti 01.01.2018 kuni 31.12.2020 toimivas projektis „Puudega laste tugiteenuste arendamine ja pakkumine“, mille toel kaasrahastatakse lapsehoiu- ja tugiisikuteenust 702,5 tundi aastas ning pakutakse rehabilitatsiooniteenuseid puuetega lastele ja intellektipuudega noortele täiskasvanutele (riiklik teenus), individuaalset perenõustamist, tööalast rehabilitatsiooni ja erihoolekandeteenuseid puudega noortele ja kaitstud tööd intellektipuudega noortele Tammistu mõisas.

Eesti Agrenska Fondil on Tammistu mõisas täna üks teenuskoht ööpäevaringse erihooldusteenuse osutamiseks liitpuudega täiskasvanule, seitse igapäevaelu toetamise kohta ja viis töötamise toetamise teenuskohta.

Sotsiaalhoolekande hetkeseisu võib Tartu vallas hinnata järgnevalt.

Tugevused:

- Aktiivne kogukond
- Sotsiaalne infrastruktuur olemas (koolid, raamatukogud, rahvamajad), hooldekodu ja psüühiliste erivajadustega inimestega tegelemine tagatud
- Töötute rehabilitatsioon toimib
- Sotsiaaltoetuste ja -korterite olemasolu
- Omavalitsuse hea koostöö sotsiaalvaldkonnas – perearst, kool, politsei, Sotsiaalkindlustusamet
- Tartu linna lähedus
- Atraktiivne looduskeskkond, head võimalused aktiivseks eluviisiks
- Vähekindlustatud perede lastele võimaldatakse osavõtt huvitegevusest, lastelaagritest ja nõustamisteenustest
- Meeskonna tugi ja jagatud vastutus suurendab töötajate kompetentsust ja ennetab läbipõlemist

Nõrkused:

- Vallale kuuluvate hoonete halb seisukord – sotsiaalkeskus, sotsiaalkorterid
- Hooldekodus ruumipuudus
- Vallasisene ja -väline transport nõrgal tasemel
- Puudub koolitervishoiu teenuse osutaja
- Elukvaliteedi ebaühtlane tase vallas
- Puudub toimiv koduteenuste ja hoolduse süsteem, ligipääsetavus puuetega inimestele on raskendatud

Võimalused:

- Aktiviseerimiskeskuse võimalused, avatud päevakeskuse teenuste kontroll ja parem rakendamine
- Hooldekodu laiendus
- Koostöö võimalused (Töötukassa, Sotsiaalkindlustusamet, teised kohalikud omavalitsused jm)
- Teavitustöö sotsiaalvaldkonnas
- Valdcondade (ja valdkonnaüleste) spetsialistide abi kasutamine

- Üldise heakorra parandamine, suuremas vallas saavad ametnikud spetsialiseeruda kitsamale sotsiaaltöövaldkonnale, et tõsta pädevust ja professionaalsust
- Laste- ja perede komisjon tegeleb laste ja lastega peredega seotud küsimustega, suuremas teenuspiirkonnas on võimalik välja arendada sihtrühmapõhiseid teenuseid

Ohud:

- Vananev rahvastik ja noorte väljaränne
- Alkoholism ja narkootikumide levik
- Töötuse kasv
- Terviklahenduste puudumine sotsiaalvaldkonna ruumide osas
- Seadusandlusest tulenevad kohustused
- Riigi rahastamismudel on pidevas muutumises
- Sotsiaalteenuste halb kättesaadavus (alarahastamine), suurlinna lähedus (noorte väljavool)
- Kindlustunde puudumine (info puudus)
- Elanikkonna vähene osalusaktiivsus ja huvi
- Elanikkonna vananemine, noorem tööeline elanikkond koondub linnadesse ja töötavate inimeste osakaal väheneb, väheneb kogukondlikkus, ei ole võimalik tunda kohalikke elanikke, nende probleeme ja vajadusi

Sotsiaalhoolekande arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
<p>2.2.1.1. Elanikele on tagatud teenuste paindlikkus, mitmekesisus ja kättesaadavus, on loodud inimese vajadustest tulenevad võimalused toimetulekuks ja aktiivseks eluks</p> <p>2.2.1.2. Toimub laialdane ning mitmekesine ennetustöö riskirühmadega</p> <p>2.2.1.3. Valla sotsiaalhoolekandesüsteem on teadmispõhine, koostöövalmis ning seda arendatakse süsteemselt, et see arvestaks iga inimese individuaalsust, toetaks elanike iseseisvust, toimetulekut, tervist ja õnnelikku elu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toetuste saajad täidavad oma sotsiaalseid kohustusi: maksavad üüri, osalevad aktiivselt tööturul jne • Toimetuleku toetuse saajate osakaal väheneb • Töötuse määr väheneb • Elanike iive suureneb

Sotsiaalteenuste arendamisel on oluliseks kättesaadavus ja kvaliteedi parandamine, et kaasata valla elanikke rohkem ühiskonnaellu. Prioriteetsed arengusuunad sotsiaalteenuste osas on sotsiaalnõustamine, koduteenused ja hooldamine perekonnas, et vähendada perekonnas omaste hoolduskoormust. Elluviidavad tegevused hõlmavad iseseisvat toimetulekut toetavate sotsiaalteenuste ja vajadustele vastavate hooldusvõimaluste tagamist. Vanemaealiste ning puudega (sh psüühiliste erivajadustega) inimeste arvu suurenemisega suureneb elanikkonnas püsivalt nende inimeste hulk, kes oma vanusest ja/või terviseprobleemidest tulenevate piirangute ja ümbritseva keskkonna takistuste tõttu vajavad kas aeg-ajalt või pidevalt kõrvalabi. Vajadustele vastavate sotsiaalteenuste puudumine suurendab perekonnaliikmete ja lähedaste hoolduskoormust. Pikaajalise hoolduskohustuste tõttu on takistatud inimeste osalemine tööturul ja ühiskondlikus elus.

Sotsiaalteenuste arendamisel lähtutakse eesmärgist toetada inimeste töötamist, iseseisvat toimetulekut ning kodus ehk harjumuspäras keskkonnas elamist nii kaua kui võimalik, tuginedes järgmistele põhimõtetele:

- sotsiaalhoolekandesüsteemi arendatakse teadmispõhiselt, hinnates regulaarselt teenuste vajadust ning kvaliteeti;
- otsuste tegemisel kaalutakse, milline on iga otsuse mõju inimese tervisele ja toimetulekule;
- inimesel on vastutus enda ja oma perekonnaliikmete toimetuleku eest;

- kvaliteetsed sotsiaalteenused loovad võimalused probleemide ennetamiseks;
- inimesele osutatakse teenuseid ja makstakse toetusi vastavalt tegelikule vajadusele, mitte tema staatusele (nt puude raskusaste);
- kodus keskkonnas iseseisvat toimetulekut toetavate teenuste pakkumine aitab ennetada hooldekodude teenuste osutamise vajadust;
- kogukonnapõhiste teenuste arendamine ning paindlikud ja uuenduslikud lahendused aitavad ressursisäästlikult inimeste vajadusi arvestada;
- enam tähelepanu ennetustööle aitab vähendada probleemide tekkimist ja süvenemist ning võimaldab ennetada kulude kasvu tulevikus;
- koostöö eri asutustega (nt tervishoiu- ja haridusasutused) parandab teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti.

Vallas muudetakse ja arendatakse sotsiaalteenuseid vastavalt vajadustele ja rahalistele võimalustele. Valdkondadeülene koostöö (perearstid, pedagoogid, politsei) võimaldab teenused muuta kliendikesksemaks, pakkudes teenuseid olemasolevate ressurssidega otstarbekamalt. Eesmärk on muuta teenused paindlikeks, kvaliteetsemaks ja inimestele kättesaadavamateks, lähtudes individuaalsusest ja isikukesksusest. Kvaliteetne sotsiaalteenus lähtub inimese peamistest eesmärkidest, tema unistustest ja soovidest. Vastavalt eesmärkidele saab määrata tegevused, mida ellu viia. Sel juhul langeb vastutus rohkem inimesele, kellel on suurem motivatsioon ise eesmärgi saavutada. Isikukesksus annab inimesele võimaluse ellu viia muutusi, et elada paremat elu.

Sageli ei ole valla elanikel võimalust valida talle sobivat teenust, sest ta peab minema selle teenuseosutaja juurde, kellel on vabu kohti. Teenuse kättesaadavust piirab ka ühistranspordi liikumise aeg ning puudulik teave teenuste sisust. Teenuste võimalustest ja sisust on võimalik elanikkonda teavitada infovoldikute kaudu. Ühistranspordi kasutamise võimaluse puudumisel on vaja leida kohalikke teenusepakkujaid ning motiveerida kohalikke ettevõtlikke inimesi teenust pakkuma.

Eesmärgistatud alategevused sotsiaalhoolekandesüsteemi teenuste arendamiseks ja mitmekesistamiseks on järgmised:

- lapse kasvatamist ja hooldamist kergendavate tugiteenuste arendamine;
- asendushooldusteenuse ja järelhoolduse arendamine;
- koostöö arendamine eri asutustega tööturuteenuste aktiivseks rakendamiseks töötutele;
- sõltlastele rehabilitatsiooniteenuste arendamine ja rakendamine koostöös riigiasutuste ja erasektoriga;
- sotsiaaltransporditeenuse arendamine;
- sotsiaaleluasemeteenuse arendamine;
- eakate ja puuetega isikute lähedaste hoolduskoormust vähendavate teenuste arendamine;
- ametiasutuste, puhke- ja spordirajatiste ligipääsetavaks muutmise puuetega inimestele;
- eakatele erihoolekandeteenuste pakkumine;
- ööpäevaringse hooldusteenuse taristu arendamine.

Lastega perede heaolu arendamisel on oluline pereprobleemide ennetamine, mis on pikemas perspektiivis odavam kui hiljem probleemidega tegelemine. Kõikide laste ja perede ennetustöö aitab vältida probleemide teket ja riskigruppidesse sattumist. Ennetustegevuseks on esmatasandi tervishoiu kättesaadavus, erinevad nõustamisteenused ja positiivsuse toetamine. Valla lastele ja peredele erinevate nõustamisteenuste pakkumiseks tehakse koostööd Tartu Laste Tugikeskusega ja Rajaleidja Keskustega.

Tartu valla ülesanne on igale lapsele tagada mitmekülgset arengut toetavad tegevused ja võimalused. Igal perel on vastavalt lapse vajadustele kättesaadavad sobivad sotsiaalteenused ja -toetused. Kõikidele lastele on loodud tingimused omandada alus- ja põhiharidus, soovijatele

keskharidus. Samuti on laste ja perede heaolu toetav turvaline elukeskkond, liiklusohutus, mänguväljakute olemasolu ja võimalused peredega koos külastada kodupaiga huvikeskuseid (Jääaja Keskus, Elistvere loomapark, Vudila).

Igale raskustes perele on võimalus pakkuda perekülastusteenust. Perekülastusteenuse sihtrühmaks on pered, kellel on ebapiisavad vanemlikud oskused, sotsiaalsed või majanduslikud raskused. Teenuse eesmärgiks on õpetada peret toime tulema lapse eest hoolitsemisel, koolikohustuse tagamisel ja lapse arengu tagamisel.

Arendamist vajavad erinevad perede toetusprogrammid (vanemlusprogrammid). Koostöös teiste valdadega on võimalik positiivset vanemlust toetada vastavate programmidega.

Tartu vallal on riskigruppidesse sattunud laste ja perede nõustamiseks loodud laste ja perede komisjon. Laste ja perede komisjoni eesmärgiks on alaealistele õigeaegselt optimaalsete mõjutusvahendite kohaldamine ja tugivõrgustiku rakendamine ning samuti alaealistele tehtava kriminaalpreventiivse töö koordineerimine koostöös teiste institutsioonidega.

Eesti Agrenska Fond viib ellu projekti „Teenuskohtade loomine Tammistu Perekeskuse juurde“, millega luuakse vallas 2020. aastaks kokku 21 teenuskohta: 13 intervallhoolduse (ehk päeva- ja nädalahoiu) ja 8 igapäevaelu toetamise kohta, pakkumaks liitpuudega sügava intellektihäirega täiskasvanutele hooldusteenust peresarnases keskkonnas. 13-le kaasasündinud elukestva puudega ja täielikult hooldajast sõltuval täiskasvanule tekivad seetõttu intervallhoolduse võimalused. Neile pakutakse vajaduspõhist ja elukvaliteeti hoidvat hooldust ning mõtestatud sotsiaalset suhtlemiskeskonda.

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Teenuste regulatsiooni kooskõla tagamine sotsiaalhoolekandeseadusega.
- ✓ Sotsiaalvaldkonna tegevuste, alavaldkonnapõhiste strateegiate, investeeringute jms finantseerimise täpsema skeemi (koos väljatoodud prioriteetidega) koostamine.
- ✓ Koostööpõhise süsteemi väljatöötamine (nt teostades küsitlusi valdkonna töö parendamiseks), info regulaarne liikumine (koduleht, vallaleht jms), töötajate ja ametnike motiveeriv väärtustamine, pädevuste tõstmine erialase koolituse, täiendõppe ja supervisiooniga, koostöö ülikoolidega (sh praktikantide juhendamine).
- ✓ Toetuste süsteemi väljaarendamine.
- ✓ Puuduvate või nõrgalt arenenud sotsiaalhooldusteenuste hangete korras vajaduspõhiselt sisseostmise tagamine.
- ✓ Efektive/optimaalse sotsiaaltranspordi teenuse tagamine (süsteemi loomine).
- ✓ Lastekaitse valdkonna arendamine (asendushooldus, perekonnas hooldamine, tugipered, tugiisikud).
- ✓ Varajase märkamise süsteemi loomine (lapsed, riskipered, väärkohtlemine, perevägivald, vanemliku hoolitsuseta lapsed jne).
- ✓ Koostöö süvendamine (politsei, perearst, teised sotsiaalala töötajad, haridusasutused jms) ning ennetustöö eelpool nimetatud institutsioonidega.
- ✓ Lapsehoiuteenuse toetamine raske ja sügava puudega lastele (transpordi korraldamine, tugiisikud, intervallhoiu tagamine).
- ✓ Sotsiaalkorterite või majutusüksuste remontimine ja uute eluruumide väljaehitamine (toetatud elamine, varjupaiga teenuse ostmine jms).
- ✓ Koostöö Töötukassaga (pikaajaliste töötute aktiveerimine,

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ põhisuunale 4 „Aktiivse tööturupoliitika mõju suurendamine ning rahastamise jätkusuutlikkus“: Järjest vananeva tööjõu tõttu on tulevikus senisest enam vaja pakkuda meetmeid vanemaaliste inimeste tööturule tagasi aitamiseks ja tööturul püsimise toetamiseks.

kaitstud ja toetatud töökohtade loomine, koostöö kolmanda sektoriga ja vabatahtlike rakendamine).

- ✓ Tabivere Sotsiaalkeskuse hooldekodu arendus (koostöös valla taristu arendamise plokiga: optimaalne ruumiprogramm, renoveerimine, turvalisusnõuete täitmine, toimiva päevakeskuse, ööpäevaringse hoolduse ja intervallhoolduse olemasolu tagamine).
- ✓ Koduõenduse arendamine koostöös haigekassa, MTÜ-ga Koduhooldus jne.
- ✓ Sotsiaaltransporditeenuse osutamine vajaduspõhiselt (kättesaadavuse ja mahu suurendamine).
- ✓ Koduhoolduse arendamine (uute töötajate töölevõtmine, teenuse kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamine terves vallas).
- ✓ Parimate huvide tagamine eestkostetavate osas (eestkostjate nõustamine, valla eestkostetavate huvide tagamine).
- ✓ Perede toetamine lahusprotsessides, kohtueelne nõustamine ja laste parimate huvide tagamine.
- ✓ Toimetuleku toetamine, vajaduspõhine toetuste süsteem ning info jagamine perekonda toetavate meetmete kohta.
- ✓ Nõustamisteenuse (sh juriidilise abi) saamise võimalus madalama sissetulekuga isikutele.
- ✓ Puuetega laste toetamine hariduse omandamisel (sotsiaaltransport, tugiisik, isiklik abistaja).
- ✓ Kogukondlik koostöö ennetustöös (koolikiusamine, vägivald, käitumisprobleemide varajane märkamine ja ennetamine).
- ✓ Liikumispuudega isikutele ligipääsude loomine avalikes asutustes (koolid, lasteaiad raamatukogud jne).

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ põhisuunale 15 „Avaliku sektori sotsiaalkulutuste jätkusuutlikkuse parandamine tööealise elanikkonna vähenemise ja vanemaaliste osakaalu suurenemise tingimustes, kindlustades seejuures tulemuslik tervishoid ning hästi sihitud ja tulemuslik sotsiaalpoliitika (sh vajalikud tugiteenused)“:
Sotsiaalteenuste deinstiitutsionaliseerimise põhimõtete rakendamisega (alustades erihoolekandest) on võetud suund arendada koduses keskkonnas iseseisvat toimetulekut toetavate teenuste pakkumist ning ennetada institutsionaalsete teenuste osutamise vajadust.

2.2.2. Tervishoid

Tervishoiu olukorra lühianalüüs

Eestis sõltub tervishoiupoliitika eelkõige riiklikust tervishoiupoliitikast. Tartu vald saab korraldada inimestele (ka ravikindlustusega hõlmamata inimestele) arstiabi ning elanikkonna haiguste ennetamisele ja terviseedendamisele suunatud tegevust, sealhulgas tagada tervislikud tingimused ning nende vastavus tervisekaitse nõuetele haridusasutuses ning muudes avalikes hoonetes.

Vallas osutatakse perearstiabi ja hambaravi. Eriarstide kättesaadavuse peamiseks probleemiks on regulaartranspordi vähesus ja pikad järjekorrad Tartu eriarstide juures.

Tabel: Terviseedendamist toetavad sportimisvõimalused ja arstiabi Tartu vallas.

Sportimisvõimalust pakkuv taristu	Arstiabi
Tartu Valla Spordikool	
Lähte alevik	Perearstikeskused
Laeva spordihoone	Tabivere perearstikeskus
Laeva küla	Tabivere alevik
Lähte Ühisgümnaasiumi staadion	Maarja-Magdaleena perearstikeskus
Lähte alevik	Maarja-Magdaleena küla
Lähte spordihall	Laeva perearstikeskus
Lähte alevik	Laeva küla
Lähte suusa- ja maadlusmaja	Lähte perearstikeskus
Lähte alevik	Lähte alevik
Lähte terviserajad	
Lähtel ja Palalinnas	

Vedu suusarajad	Hambaravikabinetid
Vedu ümbruses	
Kõrveküla Põhikooli staadion	OÜ Lähte Hambaravi
Kõrveküla alevik	Lähte alevik
Kõrveküla Põhikooli spordisaal	FIE Hambaravi Lii Uibonurm
Kõrveküla alevik	Laeva küla
Kõrveküla spordihall	Meeli Tamm, OÜ Purihammas
Kõrveküla alevik	Tabivere Vabaaja Keskuses
Kukulinna tenniseväljak	
Kukulinna küla	Apteegid
Tabivere Põhikooli staadion	OÜ Tabivere apteek
Tabivere alevikus	Tabivere alevik
J. V. nimeline Maarja-Magdaleena	OÜ Anne-Mai Apteek
Põhikooli staadion	Lähte alevik Tartu vald
Saadjärve purjespordikeskus	
Äksi alevik	
Tartu Kalevi Jahtklubi	
Äksi alevik	
Äksi motosportklubi rada	
Äksi alevik	
Viidikese jahilasketiir	
Viidike küla	
Discgolfi rada Tabivere pargis	
Tabivere alevik	
Äksi kiigepark	
Äksi alevik	
Tabivere Rattaaia BMX rada	
Tormi küla	
Pärna talu hobusetallid	
Lammiku küla	
Tooma Tallid	
Saadjärve küla	
Kobratu tallid	
Kobratu küla	

Eesti Agrenska Fondi poolt tervishoiuteenuste osutamisel toimub vallas eeskätt Eesti harvikaiguste tegevuskava raames harvikaigusega lapse ja tema pere nõustamine. Vastavalt Eesti rahvatervise arengukavale oli Eesti Agrenska Fond initsiaator ja osales Sotsiaalministeeriumi koordineerimisel harvikaiguste tegevuskava koostamises (tegevuskava valmis 2014. aastal).

Tervishoiu arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
<p>2.2.2.1. Elanikele on tagatud tervishoiuteenuste paindlikkus, mitmekesisus ja kättesaadavus, on loodud inimese vajadustest tulenevad võimalused aktiivseks eluks</p> <p>2.2.2.2. Tagatud on mitmekesiste sportimisvõimaluste taristu olemasolu, sh on toetatud tervisespordikeskuste ning spordi- ja mänguväljakute rajamist tervislike eluviiside harrastamiseks</p>	<ul style="list-style-type: none"> Rajatud ja korrastatud on vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamiseks tervise- ja puhkealade, tegevusringide, seltsitubade, mänguväljakute, vabaõhulavade ja rannaalade taristu

Rahvatervise edendamisel saab vald korraldada elanikkonna haiguste ennetamisele ja terviseedendamisele suunatud tegevust. Tartu vald peab oluliseks toetada tervisesporti, ajakohastada olemasolevaid spordiväljakuid, mänguplatse, terviseharrastuse taristut ning rajada uusi. Siinkohal on oluline koostöö kogukondadega ning piirkonnas toimetavate aktiivsete organisatsioonide ja inimestega. Tartu vald soovib ja toetab igakülgset, et spordi infrastruktuur oleks kaasaegne ja mitmekesine ning vastab kõigi sihtrühmade (kohalikud elanikud ja noored, turistid, harrastussportlased, tippportlased) vajadustele, võimaldades igal tasemel spordialade harrastamist ja seda aastaringset. Vald püüdleb selle poole, et tekiks toimiv koostöökogu vallatervise- ja spordielu korraldamiseks, et spordiinfrastruktuur oleks efektiivses kasutuses (seire, reklaam, ajakavad, hinnapoliitika väljatöötamine), et laiendada oma elanikele suunatud regulaarsete spordivõistluste läbiviimist ning korraldamist muuhulgas näiteks koostöös naabervaldadega.

Territoriaalselt ja objektiliselt on valla spordi- ja vabaaja veetmise võimaluste väljaarendamise prioriteetideks Lähte-Palalinna tervisespordi keskuse (hõlmab Lähte spordihoonet, Palalinna spordiparki), Saadjärve vabaaja veetmise keskuse (hõlmab Jääaja Keskust ja Saadjärve piirkonna puhkealaid ja -objekte), Kõrveküla spordikeskuse ja Raadi puhkeala(de) väljaarendamine. Prioriteetideks on ka valla kõigis paikkondades sportimisvõimaluste ja aktiivse vaba aja veetmise võimaluste kättesaadavaks tegemine (sh külade spordiplatsid) ning spordialase organiseerimistöö (sh koolispordi) arendamine ja spordialase tegevuse (sh koolispordi) jätkusuutlikkuse ja sihikindla arengu tagamine.

Eesti Agrenska Fond pakub üleriigilist perekeskset toetussüsteemi ning toimib vastava tugiteenuste infokeskusena, mis aitab tagada kaasasündinud harvikaigustega lastele ja nende peredele parima võimaliku toimetuleku, võimalikult inimväärse elu ja teeb kohanemise uue olukorraga (haigusega) perele võimalikult kergeks. Toimimine harvikaiguste kompetentsikeskusena on üksmeelselt heaks kiidetud riikliku arengukava koostajate poolt. Võimalikult hea igapäevaelu saavutamiseks vajavad harvikaiguste patsiendid teenuseid, mis arvestavad nende erinevate vajadustega, sh meditsiiniliste ja sotsiaalteenuste vajadustega. Siin teeb Eesti Agrenska tihedat koostööd Tartu Ülikooli Kliinikumiga. Eesti Agrenska Fond kuulub täisliikmena 2018. aastal loodud üle-euroopalisse teenusepakkujate organisatsiooni RareResourceNet, mis keskendub terviklike tervishoiu- ja sotsiaalteenuste pakkumise arendamisele harvikaigustega patsientidele ja nende peredele.

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Kõikide seniste perearstikeskuste toimimise tagamine.
- ✓ Eriarstiabi tagamine senisel tasemel.
- ✓ Apteegiteenuse olemasolu tagamine senisel tasemel.
- ✓ Sotsiaalhoolekande- ja tervishoiuteenuste kättesaadavuse parandamine ja parem integreerimine.
- ✓ Rahvatervise arendamisel on väga tihe sidusus ja koostöö valla kultuuri-, spordi- ja terviseedenduse taristu ja teenuste plokiga.
- ✓ Terviseradade, matkaradade, puhkealade, spordirajatiste, lasteasutuste ja huvikoolide juures oleva taristu, veekogude randade ja sealsete meelelahutuslike atraktsioonide ning noorte aktiveerimiseks mõeldud paikade järjepidev korrastamine ning uute loomine.
- ✓ Kergliiklusteede võrgustruktuuri kaardistamine, planeerimine, edasiarendamine ning ühendamine Tartu linna võrgustikuga ja teiste piirnevate omavalitsustega.

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ põhisuunale 5 „Tervena elatud eluaastate suurendamine läbi tervisekäitumise parandamise ja õnnetusjuhtumite edasise vähendamise ning läbi tervishoiutaristu arendamise“: Vajalik on jätkata tervishoiutaristu arendamist, mis arvestaks vananeva ja väheneva elanikkonna vajaduste ja võimalustega. Selle eesmärgi saavutamiseks on oluline tagada esmatasandi tervishoiu tugevdamine ning välja arendada patsiendikeskne paikkondlik tervishoiu- ja sotsiaalteenuste integreeritud teenusmudel, mis tagab elanike vajadusi arvestava teenuste kättesaadavuse.

- ✓ Lähte tervisespordikeskuse (sh spordihoone, staadion, terviserajad, talispordivõimalused, järve arendus jne) edasiarendamine.
- ✓ Kõrveküla spordihoone renoveerimine.
- ✓ Rahva terviseprofili koostamine ja elluviimine, terviseteadlikkuse tõstmine.

2.3. Majandus, elukeskkond ning ettevõtlus ja turism

2.3.1. Majandus- ja toimekeskkond ning elukondlik taristu

Majandus- ja elukeskkondliku olukorra lühianalüüs

Elukondlik taristu

Valla teed

Tartu valda läbib neli olulist transpordikoridori – loode-põhja suunal Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa põhimaantee nr 2, kirdesuunal Jõhvi-Tartu-Valga põhimaantee nr 3, põhjasuunal Tartu-Jõgeva-Aravete maantee nr 39 ning valda läbib ka Tartu-Tallinn raudtee.

Tartu vallas on teid ligi 705 km ulatuses. Sellest kohalikke teid 425 km, millest omakorda tänavaid ja kergliiklusteid on ligi 60 km (Statistikaamet). Just Euroopa Liidu fondide toel on enim suurenenud kergliiklusteede kogupikkus. Kergliiklusteed kulgevad Tartu linna piirist Jõgeva maantee ääres kuni Lähteni, sama maantee ääres Voldi külast kuni Tabivereni ning sealt jätkuvana Tormi küalani. Lähte ja Äksi alevike vaheline kergliiklustee tagab katkematu ühenduse Tartu ja Saadjärve vahel. Kergliiklusteega on ühendatud ka Kõrveküla alevik ja Tartu linn. Kergliiklusteid kasutavad tervisespordi eesmärgil väga aktiivselt ka Tartu linna elanikud. Kergteid on arendatud ka Tabiveres, Äksis, Kõrvekülas ja Maarja-Magdaleenas. Viimastel aastatel on oluliselt kasvanud tänavate osakaal seoses uuselamupiirkondade arendamisega. Valla teede hooldamisega, sh talvise lumetõrjega, haljastuse ja heakorruga seotud tegevuste koordineerimisega tegeleb Tartu vallavalitsus ning tööd teostamisega peamiselt OÜ Tartu Valla Kommunaal.

Ühistransport

Valda läbivad Tartu-Tallinn, Tartu-Jõgeva ja Tartu-Jõhvi suunalised kaugbussiliinid ning maakonnasisesed bussiliinid. Valla õpilaste igapäevane vedu on korraldatud peamiselt regulaarbussiliinidega, vallas töötab ka mitu koolibussiringi.

Piirissaarega tagab ühenduse laevaliiklus Laaksaare sadamast. Regulaarliiniga teenindatakse reisijaid jäävabal perioodil. Järve jääumisest kevadeni toimub transport Piirissaarele hõljukiga. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus toel soetati 2018. aastal uus hõljuk.

Maakonna ühistranspordi korraldamine on MTÜ Tartumaa Ühistranspordikeskuse haldusallas, mille eesmärk on korraldada nii ühistranspordi, sh õpilaste vedu kui ka laevatransporti, sh regulaariline ja ka transporti hõljukiga Piirissaarele.

Reisirongiliikluse taandumine ja rongide väikepeatustes peatumise skeemid põhjustavad probleeme Tabivere, Kärkna ja Lähte piirkonnas, kus oluline osa töötajaskonnast käib töö Tartu linnas.

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon

Tartu valla suuremates asulates toimib ühisveevärk, mida haldavad peamiselt AS Tartu Veevärk (näiteks Kõrveküla ja Vahi alevikus, Tila ja Lombi külas) ja AS Emajõe Veevärk (Tabivere alevik, Maarja-Magdaleena ja Laeva küla). Ühisveevärgi arendamine toimub hetkel kehtivate endiste valdade volikogude poolt kinnitatud ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukavade alusel.

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse väikesaarte programmi raames on toetatud veetrassi, aastaringsest kasutatavate tuletõrje veevõtukohtade ja tankla rajamist Piirissaarele.

Suurem osa valla puurkaevudest on üsna vanad, kuid tänu viimasel kümnendil hoogustunud ehitustegevusele leidub ka võrdlemisi uusi kaeve. Näiteks 2011. aastal rajati Siniküla kortermajade tarbeks SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse projekti toel puurkaev, mis tagab puhta joogivee 50 leibkonnale. Suur osa elanikkonnast kasutab madalaid individuaalseid salvkaevusid, mille veevarustus toimub pinnaseveest. Salvkaevude veeandvus ja kvaliteet sõltub lokaalsetest iseärasustest.

Viimastel aastatel on kinnisvaraarendajate poolt välja ehitatud uued vee- ja kanalisatsioonitorustikud Tartu linnaga külgnevates uuselamupiirkondades (Kõrveküla ja Vahi alevik ning Tila küla), Tartu valla poolt KIK toetusega Kõrvekülas ning AS Emajõe Veevärk teeninduspiirkonnas Ühtekuuluvusfondi toetusega Emajõe-Võhandu valgala veemajandusprojekti raames Lähtel, Kärknas, Eralas, Äksis ja Tabiveres. Alates 2010. aasta suvest juhitakse Lähte ja Kärkna asulate reovesi Eralasse rajatud uude reoveepuhastisse. AS Emajõe Veevärk on planeerinud uuendada torustikud Tammistus, Sojamaal, Sootagal, Saadjärvel ja Salu külas. KIK toetusega on rajatud uued torustikud Vasulas ja Vedul. Suur osa hajaasustuse üksikmajapidamistest on tsentraalse kanalisatsioonita ning reovesi kogutakse kogumiskaevude abil või suunatakse kohapeal keskkonda.

Jäätmekäitlus

Tartu vallas toimub korraldatud jäätmevedu kahes veopiirkonnas: endise Tartu valla territooriumil on vedajaks AS Ragn-Sells, kus korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud segaolmejäätmed, paberi ja kartongijäätmed ning biolagunevad jäätmed ning veoperioodiks on 01.07.2017–30.06.2022. Vanapaberit kogutakse alates 10 korteriga majadest, biojäätmeid kogutakse (lepingute sõlmimise korral) alates 12 korteriga majadest ja toitlustamisega tegelevatest ühiskondlikest hoonetest. Endise Tabivere valla territooriumil on vedajaks samuti AS Ragn-Sells ja korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud segaolmejäätmed, veoperioodiks on 01.10.2016–30.09.2021. Endises Laeva ning Piirissaare vallas ei ole jäätmevedu korraldatud, kuid Piirissaarel on alates 2011. aastast avatud jäätmejaam. Tartu Vallavalitsus teeb ettevalmistusi jäätmeveo hanke korraldamiseks ka teistes piirkondades. Hetkel on valla poolt loodud võimalus paigutada liigiti kogutud jäätmeid tasuta eri kohtades asuvatesse konteineritesse. Ohtlike liigiti kogutud jäätmeid saavad Tartu valla elanikud viia Tartu linna jäätmejaama. Ohtlike jäätmete piirkogusest suuremate koguste puhul tuleb jäätmete üleandjal eelnevalt ühendust võtta Tartu linnavalitsuse linnamajandusosakonna keskkonnateenistusega.

Side ja kommunikatsioon

Telefonise ja telekommunikatsioonivõimaluste kättesaadavusega valla territooriumil olulisi probleeme ei ole, telekommunikatsioonivõimalused on kättesaadavad kõigi teenusepakkujate osas. Kõigil valla allasutustel on olemas interneti püsiühendused. Kõrveküla läbib ka kiudoptiline valguskaabel, mida kasutatakse ühenduste loomiseks osaliselt ka kohapeal. Avatud internetipunktid on loodud kohalike raamatukogude baasil. Keerulisem on internetiühendusega Piirissaarel, seda nii tehniliste kui looduslike tingimuste tõttu. 2018. aasta sügisel luuakse saarele kolm täiendavat wifi tugijaama – sadamasse Tooni külas, poe juurde Piiri külas ja vanausuliste muuseumisse Saare külas.

Elukeskkond

Elamumajandus ja planeeringud

Elukeskkonna mõttes on Tartu vald jagunenud väga eripärasteks piirkondadeks (vt lähemalt lisa 1 valla üldiseloomustus). Valla Tartu linnapoolses osas (Vahi alevik, Tila, Kõrveküla piirkond) on üha intensiivistumas elamuarendus. Nende elamuarende peamiseks ohuks on planeerimistegevuse

intensiivsus. Eelkõige on vajalik luua elamualadega seotud sotsiaalteenused ja puhkealad või arvestada planeeringutes perspektiivsete vajadustega.

Tartu vald oma soodsa geograafilise asendiga toetab ja soodustab elamute rajamist. Olemasolev infrastruktuur ja sotsiaalsfäär on elamuehituseks igati sobiv ja soosiv. Valla oluline osa elamuehituse arendamisel on võimalikult väheste takistuste loomine, potentsiaalsete elanike (majandus)tegevuse soosimine.

Tabel: Tartu vallas kasutusse lubatud eluruumide arv ja pind.

Piirkond/Haldusüksus		Näitaja	Aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
..Tabivere vald	Eluruumide arv			0	0	0	0	0	0	4
	Eluruumide pind, m ²			0	0	0	0	0	0	713,6
..Laeva vald	Eluruumide arv			0	2	1	1	0	0	1
	Eluruumide pind, m ²			0	202,6	132,8	240,7	0	0	189,9
..Piirissaare vald	Eluruumide arv			0	0	0	0	0	0	0
	Eluruumide pind, m ²			0	0	0	0	0	0	0
..Tartu vald	Eluruumide arv			17	43	59	134	119	198	102
	Eluruumide pind, m ²			2643,9	5638	5606,1	9756,8	9553,1	16704,4	11120,8
KOKKU	Eluruumide arv			17	45	60	135	119	198	107
	Eluruumide pind, m²			2643,9	5840,6	5738,9	9997,5	9553,1	16704,4	12024,3

Andmed on võetud 22 mai 2018 14:03 UTC (GMT). Allikas: Statistika andmebaas

Turvalisus ja pääste

Turvalisuse tagamiseks teenindab valda politseikonstaabel, kes tuleb kohale väljakutse korral. Mitmed piirkonnad ja korterelamud on liitunud naabrivalve liikumisega. Tabivere alevikus tegutseb ööpäevase valvuga Tabivere päästekomando, Laeva vallas on vabatahtlik päästekomando, Piirissaarel valmis 2018. aasta suvel uus päästehoone, milles toimetab vabatahtlik komando.

Üldiselt on Tartu vald turvaline, raskeid isikuvastaseid kuritegusid esineb harva. Eelkõige on probleemiks alkoholism ja sellest tulenevad väärted. Nii lõhkumiste kui vägivaldajuhtumite puhul toimib koostöö politsei ja kohaliku omavalitsuse vahel. Teatavaks ohu allikaks on valla territooriumit läbiv raudtee, sellega seotud kütusevedu ja puuduv turvaline raudtee ületuskoht jalakäijatele. Olulist tähelepanu tuleb pöörata ka valla territooriumil asuvate muinsuskaitseobjektide säilitamisele ja heakorramisele. Probleemiks on lagunevad ehitised, mille omanikud ei hoolitse oma vara eest.

Elukondliku taristu hetkeseisu võib Tartu vallas hinnata järgnevalt.

Tugevused:

- Piisav ja üsna heal tasemel teedevõrk
- Kindlad teenusepakkujad vee- ja kanalisatsioonivõrkude arendamisel
- Vallas on kättesaadavad kaasaegsed ja kvaliteetsed infokommunikatsioonivõimalused (andmeside, telefon, mobiilside)
- Mitmekesine looduskeskkond
- Mitmekesine majandus (tegutsevad erineva valdkonna ettevõtted, ei ole monofunktsionaalne)

Nõrkused:

- Planeerimine killustatud, arendused toimuvad üksikute katastriüksuste kaupa, mistõttu ei ole hoomatav valla terviklik areng
- Tehniline taristu (vesi, kanal, küte jms) ei jõua järele tarbimisharjumustele ja tegelikele vajadustele ei kvaliteedi ega kvantiteedi poolest. Paljud vanemad kompaktsed hoonestusega alad varustamata vee- ja kanalisatsioonisüsteemidega
- Puudulikult väljaarendatud vanemate arenduspiirkondade taristud
- Suur osa maastikuliselt atraktiivsest elukeskkonnast looduskaitsete piirangutega (Vooremaa maastikukaitseala, Peipsiveere looduskaitseala)
- Mitme ajalooliselt väljakujunenud ja elanike identiteediga seotud keskuse olemasolu ja selge keskasula puudumine

Võimalused:

- Tartu linna lähedus – Eesti mastaabis suure tõmbekeskuse lähedus tagab töökohti, sotsiaalse infrastruktuuriga seotud võimalusi, kultuuri- ja meelelahutusvõimalusi, samuti mugavate tehnilise infrastruktuurilahenduste olemasolu, mistõttu linnalähedane maa on atraktiivseks elukohaks.
- Linnalähedusest tuleneva tööjõu suhteliselt suur saadavus muudab Tartu valla atraktiivseks ettevõtetele
- Transpordikoridoride lähedus – elukeskkonna ja majanduskeskkonna evolutsiooniline areng kulgeb mööda transpordikoridore – võimalus „kasvatada“ linna Tartu valla suunas. Tartu vald on Tallinnale, enamikele sadamatest ja muudele tööstuspiirkondadele lähemal kui Tartu linn.
- Ülikoolide ja teadusettevõtete lähedus – võimalik piirkonna elushoidmiseks ära kasutada teadmisi ja oskusi, et luua mahuka sisendi ja väljundita tootmisi

Ohud:

- Tartu linna lähedus – erinevate arendustegevuste piiramine linnale laieneva mõju pärast
- Kallis ja atraktiivne asukoht tingib arendussurve ning lahendused jäävad poolikuks või ebapiisavaks
- Logistiliste lahenduste muutus – Rail Baltica, sadamate ja Tallinna lennuvälja kujunemine kiiret kaubavahetust võimaldavateks keskusteks
- Tootmine Tartu piirkonnas on vähese konkurentsiga

Majandus-, elu- ja toimekeskkonna ning taristu arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
2.3.1.1. Vallas on kaasaegne, kvaliteetne ja keskkonnasäästlik ning asustuste ja ettevõtluse arengu vajadustele vastav elukondlik taristu	<ul style="list-style-type: none">• Rahulolu valla elukondliku taristu seisukorraga• Valla üldplaneering olemas• Teehoiukava olemas
2.3.1.2. Uuselumuehituse alad on planeeritud ja tagatud on tehnilise infrastruktuuri kättesaadavus. Uuselumualad vastavad kvaliteetse elukeskkonna nõuetele	<ul style="list-style-type: none">• Kergliiklusteede km• Tänavate valgustuse osakaal• Jäätmejaamade ja/või jäätmekäitluspunktide arv
2.3.1.3. Valla elanikel ning külalistel on turvaline elada ja olla	

Valla oluline roll on läbi planeerimisprotsesside tagada olemasolevatele ja tulevastele elanikele kvaliteetne elukeskkond. Elukeskkonna parendamiseks tuleb enam tähelepanu pöörata elutingimuste parandamisele ja heakorrale. Vald toetab igati kõiki algatusi, mis on suunatud valla taristu, keskkonna ja välisilme parandamisele.

Teede ja tänavate edasise arengu prioriteediks on valla elanikkonna ja ettevõtluse vajadustele ning asustuse edasise arendamise vajadustele vastava kvaliteetse teedevõrgu väljaarendamine, et tagada head ühendused Tartu linnaga ja valla erinevate osade vahel – nn halduspiirideta teedetaristu. Samuti on oluline teede aastaringse sõidetavuse tagamine ja tihealade tänavavalgustuse väljaarendamine. Tartu vallale on Tartu linna suunalise läbilaskevõime suurendamiseks ülioluline, kui riik (Maanteeamet) seaks prioriteetides ettepoole Tartu linna ringtee väljaarendamisel Vorbuse silla (nn Tiksoja liiklussõlm) ehitamise.

Ühistranspordi valdkonna arengu prioriteetideks on ühistranspordivõimaluste säilitamine ja kättesaadavus, laiendamine valla äärealadel ning ladusa ühistranspordiühenduse tagamine lähemate olulisemate keskustega.

Veevarustuse ja kanalisatsiooni valdkonna arengu prioriteediks on tehnilise infrastruktuuri võimaluste kättesaadavuse tagamine vallas. Valla edasise arendustegevuse prioriteetideks tihealadel on moodustada reoveekogumisalad ning arendada seal välja keskkonnanõuetele vastavad vee- ja kanalisatsioonisüsteemid. Linnalähedased piirkonnad ühendatakse Tartu linna ühisveevärgiga. Hajaasustuse joogiveeprobleemide lahendamiseks võimaldatakse soovijatel osaleda hajaasustuse veeprogrammis, mida toetavad riik ja kohalik omavalitsus.

Õnnetuste ennetamiseks ja nendega kaasnevate tagajärgede likvideerimise valmiduse suurendamiseks tõhustatakse koostööd Päästeametiga. Toetatakse ka vabatahtlikke päästekomandosid nende tegevuse jätkusuutlikkuse tagamiseks ning kaasatakse vallakodanikke ja ettevõtjaid turvalisuse ja avaliku korra tagamisele Tartu vallas.

Valla üldine areng määratakse lisaks arengukavale ka üldplaneeringus. Üldplaneering on aluseks üldplaneeringut täpsustavate teemaplaneeringute ja detailplaneeringute koostamisele ning seadusest tulenevatel juhtudel ka projekteerimistingimuste määramisele. Planeerimisel ja projekteerimisel tuleb arvestada tasakaalustatud majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna suundumuste ja vajadustega.

Kuni uue üldplaneeringu kehtestamiseni kehtivad endiste Tartu, Tabivere, Laeva ja Piirissaare valdade üldplaneeringud nendel territooriumidel, kus need enne ühinemist või liitumist kehtestati. Uus üldplaneering tuleb kehtestada moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päevast arvates kolme aasta jooksul.

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Süsteemse ja tõhusa üldplaneeringu ja detailplaneeringute koostamine ja elluviimine, sh piirkondade eripära arvestava arengu kavandamine ja planeerimine (elamualad, tööstusalad, turismipiirkonnad – näiteks Raadi, Kõrveküla, Tabivere, Piirissaare jne), arengute suunamine, multifunktsionaalsuse tagamine.
- ✓ Tootmis-, tööstus- ja põllumajandusettevõtetele teede, vee- ja kanalisatsiooni, side jms tugitaristu arendamise toetamine.
- ✓ Valla teedevõrgu arendamine, teede ja tänavate seisukorra parandamine ning ohutumaks muutmine, sh teede tolmuva katte alla viimine, tänavavalgustuse rekonstrueerimine (nt Muuseumi tee läbimurre koostöös Tartu linnaga, Vahi tn rekonstrueerimine jne, Lähte aleviku tänavad, Äksi, Piirissaare tänavavalgustus), vallaelanike paremaks teenindamiseks teede omandisuhete täpsem reguleerimine.
- ✓ Kergliiklusteede võrgustruktuuri kaardistamine, planeerimine, edasiarendamine ning ühendamine valla eri piirkondade, Tartu linna võrgustiku ja teiste piirnevate omavalitsustega.
- ✓ Teehoiukava koostamine (sh koostöös riigiga, maanteed, vallas asuvad riigiteed) ja elluviimine.
- ✓ Tartu linna idapoolse ringtee (Tartu-Räpina maanteest Jõhvi-Tartu-Valga maanteeni) ja põhjapoolse ringtee (Tallinn-Tartu-Luhamaa maantee ja Jõhvi-Tartu-Valga maantee ühendus) väljaehitamisele kaasaaitamine.

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020” põhisuunale 11 “Transpordi, IKT ja teiste riigi poolt pakutavate ettevõtlust toetava elukeskkonna, taristu ja institutsioonide viimine rahvusvahelise tasemele”:

Ruumi puudutavate otsuste puhul tuleb seetõttu läbivalt kaaluda valdkonnaüleseid ja ruumilisi mõjusid, otsuste kaalumisel tuleb võtta arvesse nende mõju ehitatud keskkonna ruumilisele arengule. Elukeskkonna kujundamisel põimuvad omavahel ruumiline planeerimine, arhitektuur ja ehitus. Konkurentsivõimelise elukeskkonna kavandamisel ja edasiarendamisel on oluline pöörata tähelepanu loodava ruumi – ehitatud keskkonna, sh avaliku ruumi – elukvaliteeti edendavale mitmekesisusele: võimalusterohkusele ja kvaliteedile.

- ✓ Vee- ja kanalisatsiooni võrgustiku jätkuv edasiarendamine, vähemalt valla esmatasandi keskustes; uutes elurajoonides ja ettevõtlusaladel nõuetele vastava joogivee kättesaadavuse ja reovee puhastuse tagamine (nt Maarja-Magdaleena, Tammistu, Tabivere, Raadi).
- ✓ Kaasaegse, normidekohase ja toimiva jäätmekäitlussüsteemi väljaarendamine.
- ✓ Lairiba interneti kättesaadavuse tagamine igas valla piirkonnas (nn viimane miil), väljaehitamise igakülgne toetamine, sh koostöö riigiga.
- ✓ Transpordikoridoride parem ärakasutamine, vallasisese ühistranspordi parem korraldamine.
- ✓ Ettevõtluse toetamine taristu loomisel ja paremal kasutamisel.
- ✓ Planeeringu põhimõtete väljatöötamine ning uue üldplaneeringu koostamine ja elluviimise toetamine.
- ✓ Avaliku funktsiooniga elukeskkonda mitmekesisivate teenuste ja taristu loomine ja edasiarendamine (puhkealad, parklad, mängualad, lemmikloomadele mõeldud platsid, rekreatsioonialad, looduslikult mitmekesiste puhke- ja rohealade säilitamine ja loomine, tervisesporditaristu, veekogudele juurdepääsu ja baastaristu tagamine).
- ✓ Raadi piirkonna planeering ja elluviimine; kõikide oluliste funktsioonide mitmekesistamine ja tagamine piirkonnas (lasteaed, kool, klubid, sporditaristu, huviringid), sh äriettevõtluse kaasatus (poed, teenindusettevõtted jne).
- ✓ Valla uue teenuskeskuse väljaarendamine, kuhu saaks koonduda enamik olulisi keskseid avalikke teenuseid, sh näiteks vallavalitsuse ja vallavolikogu esindusruumid, eakate päevakeskus, noortekeskus, elukondlike esmavajadusteenuste keskus (perearstid, juuksur, postiteenus, side ja elekter, kommunaalteenused, nõustamisteenused, terviseteenused jne).

2.3.2. Ettevõtlus ja turism

Ettevõtluskliima olukorra lühianalüüs

Ettevõtluskliima

Äriregistri andmetel on Tartu vallas registreeritud 1640 juriidilist isikut. Nendest 12 aktsiaseltsi, 1217 osaühingut, 131 MTÜ-d. Mujal registreeritud, kuid Tartu vallas tegutsevatest ettevõtetest saab nimetada näiteks AS Arens, Valio Eesti AS, AS GRAANUL INVEST, Lähte Ehituse AS ja AS Erapuit.

Primaarsektoris on peamisteks tegevusaladeks liha- ja piimakarjakasvatus, teraviljakasvatus ning aiandus. Primaarsektoris on suuremateks ettevõteteks käibe ja töötajate arvu osas Jampo Seakasvatuse OÜ Äksis (seakasvatus) (Rotaksi lihapood), AS Tartumaa Maamees Vesneri külas (piimakarjakasvatus), Vasula Aed Vasulas (puuvilja- ja marjakasvatus), Tammistu Agro OÜ (teraviljakasvatus).

Sekundaarsektoris on olulisemad tegevusalad metallurgia ja masinatööstus, keemiatööstus, ehitustegevus, ehitusmaterjalide tootmine ning puidutöötlemine ja puidutoodete tootmine. Esindajateks OÜ Same (masinate tootmine), Baltic Connections OÜ (puittehitiste tootmine), Mayeri Industries AS (keemiatööstus), Lähte Ehituse AS (ehitustööd), Arens AS (kõõgimööbli tootmine), Ikodor AS (ehitusmaterjalide tootmine), OÜ Finak (puittoodete tootmine), Erapuit AS (saematerjali tootmine), APChemicals OÜ (keemiatooted), Lingalaid OÜ (paatide tootmine). Tootmisettevõtetest enamik paikneb linna lähialadel, Tabiveres, Kõrvekülas, LähTEL, Kärknas, Eralas ja Vahi alevikus.

Tertsiaalsektoris on olulisemateks tegevusaladeks mootorsõidukite müük, hooldus ja remont, hulгимүүк ja vahendustegevus (puit, toiduained ja mootorikütused jt), veondus, laondus, side jt. Olulisemad ettevõtted on Tartu Terminaal AS (mootorikütuste hulгимүүк), Erimeel AS (mootorsõidukite ja määrdõilide müük) jt.

Valla ettevõtluse arengule mõjub soodsalt Tartu linna lähedus ja ettevõtete suundumus linnakeskustest tootmistegevuse väljaviimiseks. Ettevõtluse arendamiseks on planeeritud mitmete kontsentreeritud ettevõtlusalade rajamine, näiteks Raadi endise sõjaväelennuvälja alale, lisaks on tööstuspargid Vahi alevikus ja Tabiveres.

Vahi Tööstuspark on suunatud pigem tootjatele, kes tegelevad saematerjali- ja puidutoodete tööstusega, ehitusmaterjali ja masinatööstusega, samuti metalli- ja elektroonikatööstusega. Asukohast lähtuvalt sobib Vahi Tööstuspark ka laomajanduse arendamiseks. Vahi Tööstuspargis on ettevõtted kasutanud keskkonnasäästliku majandamise põhimõtteid, ühes seelses hoones kasutatakse näiteks tualettruumis sadevett, tootmisressurssides kasutatakse päikesepatareid ja tuulegeneraatorit. Tööstuspargis on end sisse seadnud AS HanzaTarkon, Vahi Puidutööstus, OÜ Tööstusplast, AS Tartu Maja Betoontooted, Rudus Eesti AS, OÜ Ihaste Gaas, OÜ Epokate, AS Ecoprint, OÜ Agrovarustus, OÜ Lindström, OÜ Kalviter jt. Vahi tööstuspargis on praegu 70 krundist omaniku leidnud 37.

Tabivere tööstuspargis on hetkel toimetamas kuus ettevõtet: AS Baltic Connexions (mööblikomponentide ja aiamajade tootmine), AS Mayeri Industries (pesu- ja puhastusvahendite tootmine), Baltic Element OÜ, OÜ Tabivere Terminal, OÜ Tabi Invest ja Mayeri Organic OÜ.

Tabivere tööstuspargi arendamist toetab ka Tartu vald, eesmärgiks on ettevõtluse tekke ja arengu soodustamine. Tööstuspargi põhilised edufaktorid on soodne asukoht, väljaarendatud infrastruktuur pärast projekti lõppu, kvalifitseeritud ja soodsa hinnaga tööjõud, paindlikud tingimused ettevõtete rajamiseks ja arendamiseks, tugiteenuste olemasolu, keskkonnasõbralikkus. Tööstuspargi arendamiseks on vald saanud toetust Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt ning projektiga tagatakse tugitaristu olemasolu (vesi, kanalisatsioon, teed ja trassid), sellega pakub vald ettevõtjatele paindlikke ja soodsaid võimalusi kas ettevõtlusega alustamiseks või selle laiendamiseks.

Statistikaameti andmetest nähtub, et 95% ettevõtetest on pisikesed, alla 10 töötajaga mikroettevõtted.

Tabel: Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted töötajate arvu ja haldusüksuse järgi.

		Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Haldusüksus	Töötajate arv							
	..Tabivere vald							
	Kokku		134	142	138	149	145	153
	Vähem kui 10		130	137	130	142	137	149
	10-49		2	3	4	5	5	1
	50-249		2	2	2	2	3	3
	250 ja enam		0	0	0	0	0	0
	..Laeva vald							
	Kokku		61	60	59	56	60	54
	Vähem kui 10		57	55	54	51	55	50
	10-49		4	5	5	5	5	4
	50-249		0	0	0	0	0	0
	250 ja enam		0	0	0	0	0	0
	..Piirissaare vald							
	Kokku		5	6	8	8	9	9
	Vähem kui 10		5	6	8	8	9	9
	10-49		0	0	0	0	0	0
	50-249		0	0	0	0	0	0
	250 ja enam		0	0	0	0	0	0
	..Tartu vald							
	Kokku		543	616	658	690	724	772
	Vähem kui 10		515	581	619	650	680	727
	10-49		28	34	37	37	40	41
	50-249		0	1	2	3	3	3
	250 ja enam		0	0	0	0	1	1
	UUS TARTU VALD KOKKU							
	Kokku		743	824	861	903	938	988
	Vähem kui 10		707	779	811	851	881	935
	10-49		34	42	46	47	50	46
	50-249		2	3	4	5	6	6
	250 ja enam		0	0	0	0	1	1

Andmed on võetud 30 apr 2018 08:56 UTC (GHT). Allikas: Statistika andmebaas

Piirissaares on elanike peamiseks sissetulekuallikaks läbi aegade olnud kalapüük ja sibulakasvatuse, samas tänapäeval ei suuda traditsioonilised tegevusalad elanikele vajalikku elatist pakkuda. Kalapüügi osatähtsus on drastiliselt vähenenud, seda nii Peipsi kalavarude vähenemisele kui ka kalanduspoliitika ja -äritegevuse muutumisele. Praegu kasvatatakse saarel hinnanguliselt 12–15

tonni sibulat aastas ja enamik toodangust realiseeritakse Laaksaarde sõitvate kokkuostjate kaudu. Mingi muu majandustegevus pole traditsioonilisi kohaliku kultuuri aluseks olnud tegevusalasid suutnud asendada. Mõned saareelanikud tegelevad ka turistide majutamise, neile koduste lõunasöökide pakkumise ja saare tutvustamisega. Turismitalusid ega ametlikku telkimisala Piirissaarel hetkel pole.

Tartu valla ettevõtluskliima osas võib teha järgmised järeldused:

- ettevõtted on väikesed ja tegevusharude vahel killustunud,
- ettevõtete struktuuris on valdavalt madaltehnoloogilised tööstusharud: toiduaine-, puidu- ja põllumajandustööstused,
- tehnoloogiline areng on aeglane, kuid potentsiaalirikas,
- tugevamad tööstus-, masinaehituse- ja puiduväärindamise ettevõtted on koondunud nn tööstusaladele,
- asukoht soosib pigem turismiettevõtluse arengut.

Ettevõtluse hetkeseisu võib Tartu vallas hinnata järgnevalt.

Tugevused:

- Stabiilsete ja suurte ettevõtete olemasolu
- Teatav tasakaal eri majandusharude vahel, sh tööhõives
- Ettevõtlusalane infrastruktuur on heal tasemel ning paraneb pidevalt
- Kohalikud loodusressursid (vaheldusrikas loodus koos maastikulise väärtusega), turvaline ning puhas loodus- ja elukeskkond

Nõrkused:

- Tootearenduse ja innovatsiooni vähesus (väikesed ettevõtted ei suuda investeerida ja arendada, teha koostööd kutse- ja kõrgkoolidega)
- Planeerimine killustatud, arendatakse üksikute katastriüksuste kaupa, mistõttu ei teki suurt pilti
- Puudulikult väljaarendatud vanemate arenduspiirkondade ettevõtluseks mõeldud taristud
- Oskustöölise vähesus – kvalifitseeritud tööjõu puudus, kõrgharidust nõudvate töökohtade puudus
- Valla tugi ja asjade menetluskiirus on süstematiseerimata – detailplaneeringute menetlemine, ettevõtjate kaasamine

Võimalused:

- Asukoht Lõuna-Eesti keskuste, eriti Tartu läheduses
- Raudtee läheduse ärakasutamine
- Kiudoptilise kaabli arendamine – kiire lairiba internetiühendus on kättesaadav kogu vallas
- suurtootmise jaoks piisava maaressursi olemasolu linna lähedal

Ohud:

- Tartu linna lähedus – erinevate arendustegevuste piiramine linnale laieneva mõju pärast
- Looduskaitsete piirangute jätkumine ja tugevnemine
- Keskkonda mittesäästvate ettevõtete teke
- Sobivate töökohtade puudumisest tingitud inimeste lahkumine
- Rahvastiku arvu vähenemine ja rahvastikustruktuuri muutus
- Struktuuritoetuste vähenemine ja lõppemine

Ettevõtluse arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
2.3.2.1. Vallas on arenenud ettevõtlus ja kasvanud ettevõtlusaktiivsus, ettevõtluskeskkond on muutunud	<ul style="list-style-type: none"> • On olemas rakendusvõimalused igal kvalifikatsiooni- ja haridustasemel tööjõule

<p>mitmekesisemaks</p> <p>2.3.2.2. Vallas on välja arendatud ettevõtluseks vajalik infrastruktuur (ettevõtlusalad), loodud on tingimused ettevõtluse ruumiliseks ja sisuliseks arenguks</p> <p>2.3.2.3. Ettevõtluse konkurentsivõime ja innovatsioonisuutlikkus on paranenud</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tulumaksu laekumine inimese kohta suurenenud • Ettevõtete arv kasvanud • Kasutusele on võetud keskkonnasõbralikud ja energiasäästlikud lahendused ning kohalikud loodusressursid keskkonnasäästlikul ja kogukonnaga arvestaval viisil
---	--

Valdkonna edasise arengu vajaduseks on ettevõtlusele soodsate tingimuste loomine toimivate ja arenevate ettevõtete valda juurdemeelitamiseks ning uute ettevõtete tekkimiseks, et mitmekesistada kohalike elanike töövõimalusi, vähendada pendelrännet ja selle negatiivset mõju kohaliku sotsiaalsele kogukonnale, samuti valla territooriumi kui elukeskkonna atraktiivsuse tõstmiseks. Valla prioriteediks on kontsentreeritud ettevõtlusalade (tööstusparkide) väljaarendamine, samuti maamajanduse arengu ja tegevusalade mitmekesistamise soodustamine.

Valla üheks strateegiliseks suunaks on ettevõtluse arenguks võimalikult heade tingimuste loomine ja selle toetamine kaudselt. Ühtlasi tuleb parendada tehnilist infrastruktuuri, sh soodustada elamumajanduse arendamist, et meelitada valda elama noori ja aktiivseid inimesi. Elanikkonna kasv annab hoogu ettevõtluse mitmekesistumisele ja arengule üldisemalt.

Ettevõtluse arendamisel tuleb jälgida piirkondlikke eripärasid. Näiteks Laeva piirkonnas, mis on pigem põllumajanduslik, tuleb aidata kaasa maasettevõtluse mitmekesistamisele (mahepõllumajanduse arendamine, alternatiivettevõtluse, maaturismi toetamine jne) ja sellega kaasnevale uute töökohtade tekkele. Piirissaarel on mõistlik panustada turismiettevõtluse arendamisele ja kohaliku pärandkultuuri väärdamisele, kalanduse ja mahepõllumajandusliku sibulakasvatuse arendamisele. Tihedama asustusega piirkondades – Tabivere, Vahi alevik – tuleb rõhku panna tööstusaladepõhise ettevõtluse arendamisele.

Tulevikus kasvavaks tehnoloogiavaldkonnaks on roheenergeetika ja rohemajandus laiemalt, mis kätkeb endas ka innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste kasutamist ja energiasäästumeetmeid. Tartu vallas toimetavate ettevõtete arengus peaks vähemalt tööstuspargid olema sellised, mis genereerivad oma energiat päikesest ja biomassist, toodavad energiaressurssi jäätmeringlusega, et väiksemate emissioonidega anda taastuvale toormele kõrgemat lisandväärtust.

Samas on väikeses vallas, eriti valla äärepiirkondades, väga keeruline leida kvalifitseeritud tööjõudu ning sellest tulenevalt on kõige tõenäolisem siin ka tulevikus domineeriv väikeettevõtlus. Tartu valla teine suurem potentsiaal lisaks Tartu linna lähedusele (teadus, innovatsioon, tööstuslik areng) peitub looduslikes tingimustes. Sellega seoses on ühe suurima potentsiaaliga turismisektor.

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Süsteemse ja tõhusa üldplaneeringu ja detailplaneeringute koostamine ja elluviimine, sh piirkondade eripära arvestava arengu kavandamine ja planeerimine (elamualad, tööstusalad, turismipiirkonnad – näiteks Raadi, Vahi, Piirissaare jne), arengute suunamine, multifunktsionaalsuse tagamine.
- ✓ Tööstusalade edasiarenduse toetamine, transpordi-, tootmis- ja tööstusettevõtjatele tugitaristu loomine ja edasiarendamine.
- ✓ Ettevõtluse arendamisel keskkonnasäästliku ja vallakodanikke kaasava põhimõtetega arvestamine.

- ✓ Suurte transpordikoridoride parem ära kasutamine (riigimaanteedes ääres avalikuks kasutamiseks mõeldud peatuskohtade rajamine, sh elementaarsete esmavajaduse rahuldamise võimaluste loomine (wc, prügi, puhas vesi)).
- ✓ Raadi piirkonnas mitmekesisema elu- ja ettevõtluskeskkonna loomise toetamine (sh avaliku ja ärimaa planeeringute teostamise tugi).
- ✓ Ettevõtluse toetamine ja tunnustamine, tunnustamissüsteemi väljatöötamine.
- ✓ Traditsioonidel ja piirkondlikel eripäradel tugineva tootmise ja turustamise toetamine.
- ✓ Kvalifitseeritud tööjõu tagamiseks täiendus- ja ümberõppeprogrammides osalemise toetamine.
- ✓ Lairiba interneti kättesaadavuse tagamine igas valla piirkonnas (nn viimane miil), väljaehitamise igakülgne toetamine, mis annab ettevõtjatele võimaluse kaugtöö teostamiseks.
- ✓ Tõhusam koostöö ülikoolide ja kutseõppeasutustega ettevõtlusõppe läbiviimisel ning inimeste ettevõtlikkuse ja ettevõtlusalaste enesetäiendusvõimaluste arendamisel.
- ✓ Ettevõtluspäeva korraldamine, sh kohalike toodete, teenuste ja toidu tutvustamine ja turundamine.

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020” põhisuunale 11 „Transpordi, IKT ja teiste riigi poolt pakutavate ettevõtlust toetava elukeskkonna, taristu ja institutsioonide viimine rahvusvahelisele tasemele”:

Eesti ettevõtluskeskkonna arengut toetab see, kui Eesti elukeskkond on atraktiivne ja hinnatud. Eesmärgiks tuleb seada see, et kõrgelt kvalifitseeritud kohalik ja välitööjõud eelistaks Eestit elu- ja tööpaigana ning et Eesti elukeskkond soodustaks nii kohaliku kompetentse tööjõu paigalejäämist kui ka kompetentse importi mujalt maailmast.

Turisminduse hetkeolukorra analüüs

Turismitaristu

Vallal on olemas head eeldused turismi- ja puhketeenuste pakkumiseks laiale tarbijaskonnale. Piirkonnas on võimalus arendada loodus- ja ökoturismi. Puhas loodus meelitab turiste oma meelistegevust harrastama, siia kuuluvad jahi-, kalastus-, jalgratta-, ratsutamise- jms turism, lisaks erihuviturism.

Vaba aja veetmine ja turism seondub Tartu vallas kõige enam Saadjärve, Kaiavere ja Elistvere piirkonnaga, mis maastikuliselt kuulub Vooremaa maastikukaitseala koosseisu. Piirkonda iseloomustavad unikaalsed kirde-kagu suunalised suurvoored ja veekogud (Saadjärv, Soitsjärv, Amme jõgi), mille ümbruses asub enamik olulisi vaatamisväärsusi ja turismiobjekte: ajaloolised objektid – Äksi „nõia” Hermine Jürgensoni mälestuskivi; Kärkna (Muuge) kloostrivaremed; helilooja Miina Härma (1864–1941) sünnikoht Kõrvekülas; Vedu mõisakalmistu; Pupastvere lahingupaik; Piirissaare vanausuliste majamuuseum; kujur Jaan Koorti (1883–1935) sünnikoht Pupastveres; Äksi vabadussõja mälestussammas ja Soomepoiste tuba-muuseum; Kärevere kangelaskalmistu; O.W. Masingu mälestuskivi Äksis; Saadjärv kui Vooremaa suurim (pindalalt kuues Eestis) ja sügavaim järv; Kalevipoja liisukivid ja lingukivi; Kukulinna mõisahooned ja park; Äksi Kalevipoja süng; mõisad: Vedu mõis, Sootaga mõis, Kukulinna mõis, Saadjärve mõis, Elistvere mõis, Laeva mõis, Tabivere mõis; kirikud: Äksi kirik, Piirissaare õigeusu kirik, Maarja-Magdaleena kirik. Üha olulisemaks turismipiirkonnaks on kujunemas Peipsi järve äärne piirkond, sh Piirissaare.

Aktiivse puhkuse teenustest on esindatud kanuumatkade korraldamine Amme jõel, paadisõidu ja purjetamisvõimalused Saadjärve Jahtklubis, paadimatkad Västriku talus, ratsutamisevõimalused ja ratsa-matkad Pärna talus, Kobratu tallis ja Tooma tallis; talveperioodil on huviliste kasutuses Lähte (valgustatud) ja Vedu suusarajad. Paadimatkasid peetakse veel Järveääre talus; tennisemänguvõimalus, paadi- ja vesijalgrattalaenus OÜ Äksi Puhkemajas; vabaks kasutamiseks on Äksi kiriku kiigepark, matkad külaradadel ja puhkamisevõimalused Otslava küla Päikesepargis, Maarja-Magdaleena Puhkealal ja Kurepesa talus Maarja-Magdaleena Maarahva Seltsilt. Saadjärve ääres on mitmeid ujumiskohti, Tabivere ja Kaldaranna rannas on võimalik käia ujumas, mängida võrkpalli,

kasutada paadisadamat ja grillmajakest. Alam-Pedja looduskaitsealal saab külastada matkaradade, laudteedega ja vaatetorniga Laeva sood.

Kaiavere külas asub Vudila kogupere mängumaa, kus on erinevad kiiged, liumäed, turnimisatraktsioonid, batuudid, sky-jump, elektriautod, ATV ja bagirajad, bassein liumäega; saab mängida veejalgpalli, paintballi, pakutakse toitlustamist ja ruumide renti. Läheduses asub RMK Elistvere Loomapark, mis paikneb omaaegse Elistvere mõisa südames ja seda ümbritsevas parkmetsas. Seal on võimalik näha peamiselt Eesti metsades elavaid loomi võimalikult looduslikus keskkonnas. Tabivere aleviku pargis asub kolonel Karl Partsi abikaasale kuulunud taluhoones Tabivere muuseum, kus on väljapanekud Eesti riigikaitsele aluse pannud organisatsioonide ja kodanike kohta.

Tartu valla üks olulisemaid turismiobjekte on Jääaja Keskus, mis toimib nii turismiatraktsiooni kui ka loodushariduskeskusena.

Toitlustus- ja majutusteenust pakuvad Raadimõisa hotell, Äksi Puhkemaja OÜ, Tempos Grupp OÜ, Kõnnujõe talu OÜ, Tabivere Rahvamaja, Jaama puhkemaja, Mäeotsa Puhketalu ja Kursi OÜ. Lisaks on toitlustusasutused Lähtel, Kõrvekülas, Vahil ning kohvik Postimaja Äksi lähistel ja Sireli kohvik Vahi alevikus. Süüa saab ka HollyFoodis Laevas, Kärevere ristmiku Bistro & Steakhouses, Juulamõisa kohapärimuskohvikus ja Jääaja Keskuse Jääkaru kohvikus. Majutusteenust pakuvad veel Juula külamaja, Jaama puhkemaja, Soo puhketalu, Saadjärve puhkemajad ja Tuulekalda saunamaja.

Turismi turundus

Funktsionaalselt kuuluvad Tartu valla turismivõimalused nn perspektiivsete turismipiirkondade ja -keskuste koosseisu. Piirkond kuulub ulatusliku Vooremaa ja Peipsiääre turismipiirkonna hulka, kus on arenemas ühtne turismiarendustegevus.

Piirkonna ettevõtjate turismialane turundustegevus on suuresti ettevõtja enda korraldada. Selgepiirilisi koostöövõrgustikke on vähe. Peamine kanal ettevõtte/toodete/teenuste turundamiseks on Internet (ettevõtjate veebilehed, turismialased veebilehed). Interneti kui populaarseima turunduskanali kasuks räägib selle soodne hind ning hea kättesaadavus kliendile. Internetipõhine turundamine on väga oluline siseturismi seisukohast, välisturgudele lähenetakse ka teisi kanaleid kasutades (turundus tunnustatud reisibüroodele välismaal, reisid, trükised, reisiajakirjad). Televisiooni ja raadiot kasutatakse turunduskanalitena vähem, eelkõige teenuse kalliduse tõttu. Televisiooni, raadio ja kirjutava meedia vahendusel tutvustatakse eelkõige suuremaid üritusi. Väiksemad ettevõtjad edastavad reklaami kohaliku tähtsusega ajalehtedes. Enamik ettevõtjaid on osalenud koos teiste oma piirkonna ettevõtjatega turismimesseidel ja laatadel. Mitmed ettevõtjad annavad koos teiste turismiettevõtjatega välja ka ühiseid trükiseid.

Regionaalsel tasandil on mitmeid sihtasutusi, kes turundavad piirkonna eripära ja tooteid/teenuseid, seda muuhulgas erinevate projektide raames ja toel. Tartu linna, aga laiemalt ka ümberkaudsete piirkondade turismi turundab SA Tartumaa Turism (visittartu.com) Peipsi regiooni turismialast arendustööd koordineerib, tegeleb regiooni turunduse ja turismitoodete arendusega ning piirkonna maine kujundamisega MTÜ Peipsimaa Turism (www.visitpeipsi.com). Nende ühingu peamine tegevus on:

- infopäevade ja seminaride korraldamine regiooni turismiarendajatele,
- turundusmaterjalide koostamine (trükised, kataloogid, reklaamid, veebimaterjalid jms),
- messidel osalemise korraldamine,
- Eestit ja piirkonda tutvustavatel üritustel osalemine,
- rahvusvaheliste konverentside korraldamine ja nendel osalemine,
- meediaga suhtlemine ja kampaaniate korraldamine.

Üle-eestiliseks turismi turundamiseks on loodud veebileht www.puhkaeestis.ee (inglise keeles www.visitestonia.com), toeks ja info saamisel on abiks ka maakondlikud arenduskeskused.

Turisminduse hetkeseisu võib Tartu vallas hinnata järgnevalt.

Tugevused:

- Mitmekesine loodus (voored, metsad, sood, veekogud), juba tuntud kohad (Jääaja Keskus, Vudila, Elistvere loomapark jms)
- Toimuvad traditsioonidega kultuuri- ja spordiüritused (Amme Rock, külade päevad, Peipsi järvefestival jms)
- Vallal hulgaliselt aktiivseid ja erineva tegevusalaga kultuurikollektiive
- National Geographic (NG) nn kollaste akende projekti areng, mille kaasabil saab „suuremale kaardile“. Projekt laieneb ning Eesti objekte saab tutvustada läbi NG ajakirja mitmetes Euroopa piirkondades

Nõrkused:

- Kesine turismitaristu, vähe turismiettevõtjaid
- Üksi „pusimine“, omavaheline konkurents, killustatus
- Kehv transpordiühendus suurte keskustega, infrastruktuuri mahajäämus
- Kohalike toodete vähesus (suveniirid, käsitöö, aiasaadused, regulaarsed matkad, ekskursioonid, kohalikud legendid ja lood),
- Endised vallad on erineva taustaga ning erineval tasemel
- Erinevad rahalised võimalused
- Halb infoliikumine ja turundus
- Loodusväärtuste ja -objektide vähene ja puudulik eksponeerimine
- Turismisektori suur sõltuvus toetusmeetmetest

Võimalused:

- Loodus- ja ökoturismi areng (suur huvi just väliskülaliste seas)
- Uute matkaradade, puhkepaikade jms loomine, sh kaardid jm trükised
- Turismiteenuste ja -info liikumine e-lahenduste suunas
- Uute võrgustike loomine (leida suurema piirkonna ühisosa), koostöö arendamine
- Valla kui terviku tutvustamine, ühised reklaamimaterjalid jm trükised, reklaamikanalid
- Loodus- ja reisiajakirjadesse tutvustavate artiklite koostamine, sealsete reklaamivõimaluste ärakasutamine
- Olemasolevate kultuurisündmustele laialdasem reklaam, seniste tegevuste (peod, etendused, jms) tutvustamine kogu valla rahvale
- Emajõe arengupotentsiaali parem ärakasutamine
- Saadjärve arengupotentsiaali parem ärakasutamine
- Alam-Pedja looduskaitseala arengupotentsiaali parem ärakasutamine
- Piirissaare arengupotentsiaali parem ärakasutamine

Ohud:

- Tartu linna lähedus – erinevate arendustegevuste läbiviimiseks „vähem“ jõudu
- Looduskaitsepiirangute jätkumine ja tugevnemine
- Sobivate töökohtade puudumisest tingitud inimeste lahkumine
- Suuri arendades jäävad väiksemad tegijad tagaplaanile
- Kogu vald ei ole tervik ja koostöö ei toimi
- Struktuuritoetuste vähenemine ja lõppemine

Turisminduse arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
2.3.3.1. Vallas on arenenud turismiettevõtlus ja kasvanud ettevõtlusaktiivsus, turismiteenused on muutunud mitmekesisemaks	<ul style="list-style-type: none">• Valla külastajate arv on suurenenud• Majutuskohtade arv ning nende täituvus on suurenenud
2.3.3.2. Vald on tuntud ja kõrge külastatavusega turismipiirkond koos kvaliteetsete tugiteenustega	

Turismivaldkonnas on Tartu vallas peamiseks edasise arengu prioriteediks võimaluste loomine loodusturismi, puhkemajanduse ja kohalikul eripäral tugineva turismiettevõtluse suunal. Paslik on välja arendada ja edasi toetada suuremat potentsiaali omavaid turismiatraktsioone ja -paiku ning seda ühtses süsteemis teiste ümbritsevate turismipiirkondadega.

Prioriteetseteks puhkemajanduse arengu piirkondadeks on Saadjärve, Kaiavere ja Elistvere piirkond (sh Lähte ja Soitsjärve) ühe osana üldisest Vooremaa piirkonnast, Emajõe piirkond (sh Kärevere, Kärkna ja Amme jõgi) ning Piirissaare. Areng on siin peamiselt suunatud aktiivse puhkuse teenuste ja loodusturismi väljaarendamisele. Külasturismi arengu piirkonnaks on Maarja-Magdaleena, Tammistu, Äksi, Elistvere. Kaasaegseks turismi ja puhkalaks kujunemiseks on vajalik valla piirkondade võimaluste arendamine, kohalike eelduste otstarbekas esiletoomine ning oma kuvandi leidmine, et eristuda teistest sarnastest puhkealadest.

Vallas on pigem puudu majutusvõimalustest turismitaludes, mis oleks kindlasti üks pereettevõtluse võimalustest. Mõistlik on täielikumalt ära kasutada valla looduskeskkonna võimalusi (rabamatkad, jahipidamine, fotojaht, metsaandide korjamine jne).

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Ürituste, sündmuste jms jooksvalt täiendatava ühiskalendri loomine, mis on kõikidele kättesaadav ning täidetav, lihtsalt „lingitav“, interaktiivne. Oluline on luua võrgustik ja hallata seda, et võimalikult suur hulk infot kajastuks ühes kohas.
- ✓ Osalemine piirkondlikes turismiarengule suunatud ühistegevustes, valla turismipiirkondade ja -ettevõtjate ühisturundus.
- ✓ Koostöö tihendamine nii naaberomavalitsuste, Tartu linnaga (ühisreklaam, kaardid, bürokraatia tasandamine) kui piirkonna turismiettevõtjatega (ühised koostõised marsruudid, kaardid, ühispaketid).
- ✓ Transpordivõimekuse kasvu toetamine, ühistranspordiliikluse ühtlustamine ja optimeerimine.
- ✓ Seniste ja uute turismivõrgustike tegevuse toetamine, nende loomine ja tugiteenuste pakkumise toetamine, ühisprojektide toetamine (nt National Geographic kollased aknad, Vooremaa piirkond, Peipsimaa arendus, Tartumaa Arendusseltsi projektid jms).
- ✓ Koostöö tihendamine teiste lähimavalitsuste ja nende asutustega, kohalike MTÜ-de, aga ka riiklike asutustega – Riigimetsa Majandamise Keskus, Keskkonnaamet, Maanteeamet, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Keskkonnainvesteeringute Keskus, Põllumajanduse ja Registreerimise Amet, Riigi Tugiteenuste Keskus jne.
- ✓ Piirkonna- ning loodus- ja kultuuripärandipõhiste arenduste toetamine – Vooremaa, Saadjärve, Lähte tervisekeskus, Emajõe ja Amme jõe ümbrus, Alam-Pedja looduskaitseala, Lõuna-Eesti maitsed, Peipsimaa arengustrateegia, Piirissaare (sh Põhja kanal) jne.

- ✓ Turismiatraktsioonidele, liikumis-, matka- ja spordiradadele jt avalikele objektidele mugava ligipääsu tagamine, olemas on parkla, tualetid, pingid, prügikastid, valgustus, infotahvliid ja viidad.
- ✓ Kultuuripärandi kandjate (muuseumid, külatoad jms) jätkuv sihipärane arendamine, piirkondade ajalooa seotud kohtade tähistamine.
- ✓ Piirissaare kogukonnaköögi loomine väikeettevõtluse arendamise baasina, mis võimaldab kohapeal valmistada kohalikku toitu, pakkuda toitlustusteenust ja olla kohaks kohalike hoidiste valmistamiseks ja müügiks, viia läbi õpitubasid ja tutvustada kohalikku toidutraditsiooni.
- ✓ Suurürituste korraldamise toetamine läbi paindliku asjaajamise.
- ✓ Avalike supluskohtade hooldamine ja korrastamine (Saadjärve, Piirissaare rannad, Vasula järv, Palalinna järv jne).
- ✓ Digitaalse võrgu ja kiire interneti tagamine äärealadel.

2.4. Kultuur, sport ja kogukondlik areng

2.4.1. Kultuuri, spordi ja kogukondliku tegevuse olukorra lühianalüüs

Tartu valla kultuurivaldkonna tugevustest võib mainida arvukaid kultuurikollektiive, omapäraseid kultuurisündmusi ning head koostööd kultuuri- ja haridusasutuste vahel. Samuti on tugevuseks eestvedajate töövõime, töötahe ja oskused.

Samas on aastaid otsitud uut kultuurisündmust, mis sobiks valla identiteediga ja pakuks huvi nii kohalikele elanikele kui ka külalistele. Lisaks on seoses haldusreformi ning ühinemistega nõrgal tasemel ühtne identiteet, üritusi ja tegevusi viiakse läbi endiselt nn vanu piire arvestavalt, probleemiks on ka kultuuritegevuseks sobivate ruumide puudumine ja killustatus.

Vallas toimub suhteliselt aktiivne aastaringne kultuuritegevus nii kohalike, ülevallaliste kui ka maakondlike ürituste osas. Traditsioonilistest kultuuriüritustest on vallas olulisemad Väägvere pasunakoori kunagise juhi David Otto Wirkhausile pühendatud Tartumaa noorte puhkpillimängijate võistumängimised, Äksi kihelkonnapäevad, jaanipeod, perepäevad, Saadjärve päevad, erinevate külade päevad, Tartumaa põhikoolide Playback Kõrveküla Põhikoolis, jõuluüritused, 20-aastase traditsiooniga Amme Rock jm. Koostöös Eesti Rahva Muuseumiga korraldatakse Tartu linna ja valla piiril Raadi mõisas aastaringset erinevaid Eesti rahvatraditsioonidega seotud kultuuri- ja spordiüritusi (jaanituli, mihklipäev, vastlapäev jt).

Tartu vallas asub kolm rahvamaja: Laevas, Tabiveres ja Maarja-Magdaleenas. Tabivere rahvamaja on kaasaegne ja mitmesuguste võimalustega kultuuriasutus, Tabivere rahvamajas on võimalik rentida suurt saali, kahte ringiruumi, baar-fuajeed ning noortekeskuse ruumi. Konverentsideks, seminarideks, sünnipäevadeks, pulmapidudeks ning firmapidudeks on võimalik kasutada suurt saali, kuhu mahub kuni 200 inimest. Väiksemateks pidudeks on võimalik üürida ülemise korruse baar-fuajeed, mis mahutab kuni 50 inimest. Alumisel korrusel tegutseb kohvik Tabbifer, mis pakub toitlustust nii kohapeal kui ka catering-teenust ning renditakse saunasid. Rahvamaja esimesel korrusel asub juuksur ja küünetehnik. Maja tagumisel küljel on sissepääs Tabivere noortekeskusesse. Maja otsauksest on pääs hambaravisse ja majutusse (II korrus). Majutust pakutakse viiele inimesele. Rahvamajas tegutseb kapell, „Laulusõbrad” ja seltsing Lumeroos. Koos käivad mitmed treeningud, tantsuringid, teatriringid, lauljad jne. Tänu Tabivere Harrastusteatrile ja teistele tublidele tegijatele on kogunenud hulgaliselt erinevaid kostüüme ja muid erilisi riideid ning seetõttu töötab ka kostüümilaenus. Maarja-Magdaleena rahvamajas tegutsevad isetegevuskollektiivid nagu Wiera Teater, estraadiring, segakoor, line-tantsuring, seniortantsuring, naisansambel, näputööring, bridžiring. Suviste sündmuste korraldamiseks on rahvamajal kasutada ka puhkeala koos

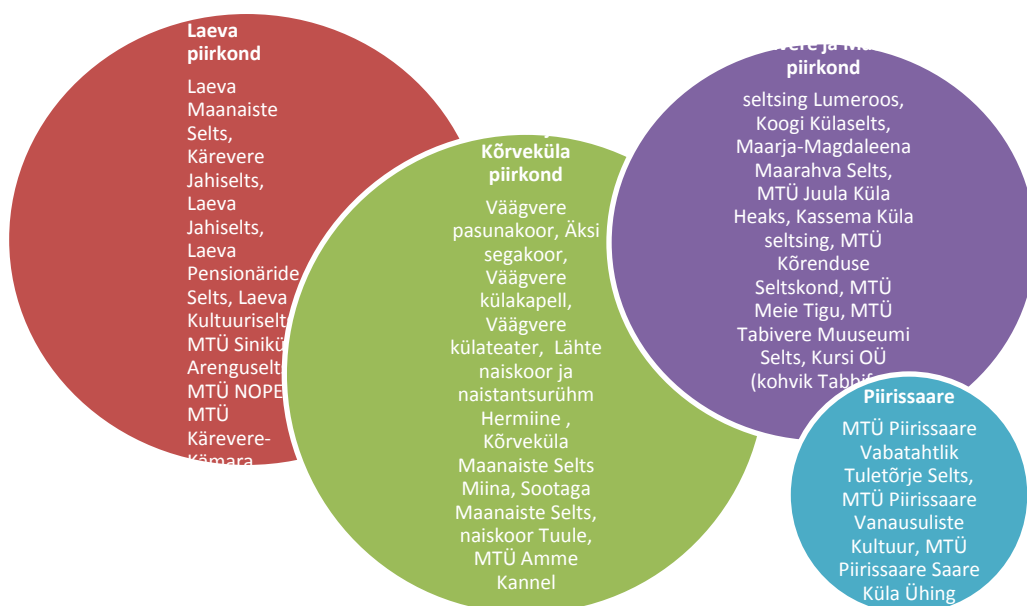
vabaõhulavaga, Otslava külaplats ja Päikesepark. Piirkonnas toimuvad järgmised traditsioonilised sündmused: tantsuõhtud, erinevad kontsertõhtud, vabaõhuetendused, kodukandi- ja külapäevad, jaanipeod, laadad, suvepeod, teatrietendused lastele ja täiskasvanutele, kokteiliohtud, jõulupeod, pärimusõhtud, kohvik-klubid, mälumäng, kabe- ja maleturniirid, laste laulu- ja jõulupärlike. Maarja-Magdaleena Rahvamajas ja Laeva Kultuurimajas on võimalik ruume rentida isiklike tähtpäevade korraldamiseks. Laeva seltsimaja ajalugu on saanud alguse 1865. aastal, kui Laeva koolmeistri Christian Märksi algatusel ja ärksate taluperemeeste Karl ja Juhan Maueri toetusel asutati Laeva Muusika ja Laulu Selts. Praegu toimetab seal lisaks avatud noortekeskusele ja mitmetele ringidele ka näiteks väikelaste laulu- ja mänguring, pika tegevusajaloo naisrahvatantsuring Kanarbik, Laeva näitering Sõgedad ja külakapell Kobedad.

Tabivere alevikus asub Tabivere muuseum, kuhu on kogutud andmeid ja esemeid, mis kajastavad kohaliku ajalugu. Muuseumi lugu algab Kalevipoja muistenditest ja nendega seotud paikadest ning jõuab välja lähiminekku. Püsiväljapanekud jutustavad erinevaist perioodidest ja on paigutatud vastavalt viide ruumi. Suur tähtsus on muuseumis vabadussõja kajastamisel. Kohalik kool kasutab muuseumi materjale ajalootundide korraldamisel, tunnid toimuvad muuseumis. Muuseumihoones on suur näitusesaal, kus korraldatakse mitmesuguseid näitusi. Muuseumi külastatavus on aastate jooksul stabiilne 1000 külastaja piires.

Piirissaarel on avatud Piirissaare vanausuliste majamuuseum, kus on eksponeeritud kohalike vanausuliste religiooni- ja kultuuripärand ning on võimalik tutvuda saare asukate elamise stiiliga. Muuseum korraldab saabuvatele turistidele saart tutvustavaid ekskursioone. Külastajate arv aastas on 1500 inimest.

Vallas on kolmkirikut: Maarja-Magdaleena ja Äksi püha Andrease kirik, mis kuuluvad Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku alla, ning Piirissaare Õigeusu kirik, mis ei ole kasutusel, kuna puudub kogudus. Piirissaare vanausuliste palvela hävis tulekahjus 2016.aastal. Palvemaja tuleb taastada, et anda saare vanausulistele võimalus läbi viia jumalateenistusi.

Alloleval pildil on aktiivsemad huvialaseltsid ja kohaliku elu edendajaid piirkonniti:

Vallas on 11 raamatukogu ja avalikku internetipunkti: Kõrvekülas on Tartu maakonnaraamatukoguna Kõrveküla Raamatukogu ja kooli ruumides Härma haruraamatukogu; lisaks Lähte Ühisraamatukogu, Tammistu, Vedu, Äksi, Tabivere, Maarja-Magdaleena, Elistvere, Laeva ja Piirissaare raamatukogu. Traditsiooniks on kujunenud raamatukogupäevade tähistamine oktoobris.

Äksi alevikus asub Soomepoiste tuba-muuseum. Muuseumi fondidest on hetkel eksponeeritud umbes 80%, kavas on ekspositsiooni laiendada. Muuseumis palgaline personal puudub, vajadusel on võimalik tellida giiditeenus. Äksi alevikus tegutses ka Saadjärve Looduskool, mille tegevuse eesmärk oli Saadjärve ümbruse looduse tutvustamine, seltsielu arendamine ja laste vaba aja sisustamine.

Tartu valla sporditaristu nimekiri on toodud punktis 2.2.2. Suurimaks nõ spordikeskuseks võib nimetada Lähtet, kus lisaks kaasaegsele spordihallile ja maadlussaalile on ka Lähte-Palalinna terviserajad. Eri spordialade treeningrühmadest (spordisektsioonidest) tegutsevad vallas male, kabe, džudo, maadlus, suusatamine, purjetamine, jalgrattasport, orienteerumine, motosport, meeste võrkpall, meeste korvpall, naiste võrkpall ja raskejõustik. Tabivere alevikus on renoveeritud tartaankattega staadion, jalgpalliväljak, tänavakorvpalli plats ja 2010. aastal valminud multifunktsionaalne mänguväljak mini-arena. Spordihoones asub täismõõtmetes võimla, jõusaal, aerobikasaal ja jalgrattabaas. Tabivere pargis on discgolfi rada ja valgustamata rada tervisespordi harrastamiseks, kuhu talvel on rajatud suusarajad. Tabivere rannas on kolm rannavõrkpalli platsi ja ujumiskoht. Tabivere aleviku serval Tormi külas asub Saadjärve Rattaaed. Tegemist on esimese Eesti velotreki, mille muldvall on praeguseni säilinud, asukohaga. Sinna on paigaldatud mälestuskivi eesti esimese spordiseltsi, Saadjärve Jalgrattasõitjate Seltsi auks. 2014.aastal valmis vana velotreki ringi sees BMX rataste rada. Laeva külas on 1987.aastal valminud spordihoone, kus on võimalus harrastada pallimänge, maadlust, kergejõustikku ja kasutada jõusaali ning lauamängude tuba. Spordihoone juures on tartaankattega korvpalliplats ning jalgpalliväljak. Laeva kooli staadion on osaliselt renoveeritud.

Tartumaa Spordiliidu toel ja vedamisel toimub erinevaid rahvaspordiüritusi, nagu näiteks Piirissaare ujumine, ujumine üle Saadjärve, erinevad suvemängud, suurte traditsioonidega jooks ümber Saadjärve, aga ka tõstmise, murdmaajooksu, pallimängude jms meistrivõistluseid noortele.

Kogukondlikud organisatsioonid tegelevad külaelu arendamisega, vabaaja sisustamisega, sündmuste, koolituste ja huvialaringide korraldamisega, projektide kirjutamise ja elluviimisega ning erinevate teenuste osutamisega.

Külaseltside poolt on rajatud erinevaid tegevusvõimalusi, näiteks Juula külamaja, Maarja-Magdaleena külatuba, Raigastvere mängu- ja puhkeala, Otslava külapark, Maarja-Magdaleena puhkeala, J. Mägiste nimeline mälestuspark Kassemaal, külaplatsid on Koogil, Väägveres, Kõrendusel, Otslaval ja Juulal. Kõrvekülast 13 km kaugusel asub Tammistu mõisakompleks, kus muuhulgas saab pidada kontserte ja konverentse umbes 250 inimesele. Mõis on juba saanud tuntuks seoses mõisate külastusmängus osalemise ning küün-kontserdisaalis toimuvate arvukate üritustega. SA Eesti Agrenska Fond arendab mõisas puuetega lastele ja nende peredele suunatud teenuseid, kuid samapalju panustakse ka mõisamiljöö ja ajaloolise pärandi säilitamisele ning väärdamisele. Kompleksis on mitmeid hooneid, millest kõige väärtuslikum on peahoone, mis on täielikult restaureeritud ja muudetud ligipääsetavaks 2015. aastal.

Kultuuri, spordi ja kogukondliku tegevuse hetkeseisu võib Tartu vallas hinnata järgnevalt.

Tugevused:

- Kolm hästi toimivat rahvamaja
- Kultuurijuhid on hea kvalifikatsiooniga ja oma ala „fännid“, pühendunud ringijuhendajad, särasilmised ja pädevad eestvedajad; mitmekesine seltsitegevus

- Vallas toimetab neli tegutsevat koori, tegutsevad külateatrid ja aktiivsed ja tublid muusikud
- Korraldatakse ülevallalisi spordi-, muusika- ja teatriüritusi
- Elujõulised ja aktiivselt tegutsevad küla- ja kogukonnaseltsid ning MTÜ-d, ühtheoidev kogukond
- Olemas on kvaliteetsed spordirajatised (Lähte spordihall, Tabivere staadion, Palalinna terviserajad), tugev spordikool Lähdel
- Olemas on piirkondlikud traditsioonilised väljakujunenud sündmused
- Head võimalused peredele vaba aja sisustamiseks (Vudila, Jääaja Keskus, Palupõhja matkarada, Elistvere loomapark, korrastatud ujumiskohad)
- Igas piirkonnas toimiv raamatukogu
- Mitmekesine loodus
- Kolm kirikut ja kogudused
- Piirisaar oma eripäraga
- MTÜ-de tegevustoetuste süsteem

Nõrkused:

- Vallarahva vähene osalus kultuuri- ja spordiringide tegevuses
- Mõnes piirkonnas pikaajaline kultuuritöö madalseis
- Nn oma keskse kultuurimaja või päevakeskuse puudumine, kus oleksid vajadustele vastavad ruumid, lava, olmetingimused
- Tartu lähiasumite (Tila küla, Vahi alevik) passiivsus kohaliku kultuurielu edendamisel ja selles osalemisel
- Tervisespordi vähene koordineerimine ja propageerimine
- Kõrvekülas ruumide kitsikus ringide töö ja ürituste läbiviimiseks
- Ringijuhendajate palgad madalad, motivatsioonipuudus
- Valdade ühinemise järgne paikkondade killustatus
- Kultuurile eraldatud vähene eelarve ja selle läbipaistmatus
- Tartu linna lähedus
- Tammistu raamatukogu halb seisukord
- Kõrveküla-Vahi piirkonnas puuduvad kvaliteetsed sportimise võimalused
- Sportimisvõimaluste infokanalite vähene kättesaadavus
- Külavanemate statuudi puudumine
- Piirisaarel keelebarjäär

Võimalused:

- Kõrvekülas põhikooli, lasteaia, vallamaja saalide või mõne muu suurema ruumi kasutus
- Kirikute laiemad kasutusvõimalused ja avatus
- Tammistu raamatukogu rahvamajaks renoveerimine ja funktsionaalsuse parandamine
- Külakodade ja -majade aktiivsem kasutamine
- Erinevaid põlvkondi kaasav kultuuritöö edendamine
- Piirisaare arengupotentsiaal ja „metsataguste“ külade inimeste kaasamine
- Fondidest projektidele lisafinantseeringute taotlemine
- „Sädeinimeste“ täiendav toetamine ja motiveerimine, inimesepõhine lähenemine
- Tartu linna lähedus
- Ajalooliste kultuuritegevuste oskuslikum eksponeerimine ja muude piirkondlike eripärade säilitamine, arendamine ja väljatoomine
- Ringijuhendajate ja kultuuritöötajate palkade ühtlustamine
- Kogukonnakogude, äärealade kaasamine, kogukonna toetamine, kokkusaamise kohtade olemasolu
- Raadi piirkonna tervise- ja sporditaristu väljaarendamine
- Rahvusvahelise (spordi)ürituse toomine valda
- Tartu linna treenerite, huvijuhtide jms kaasamine
- Transpordivõimekuse leidmine lastele ja noortele trenni, huvikooli, klubisse jõudmiseks

Ohud:

- Tartu linna kui tõmbekeskuse lähedus
- Koorijuhtide, ringijuhtide, seltside eestvedajate, spordijuhtide jt eestvedajate tegevuse lõpetamine vähese motivatsiooni, vähese pealekasvu, vähese tasustatuse ja vananemise tõttu
- Killustatuse ja ääremaastumise oht
- Suurürituste rohkus (väikesed üritused surevad välja)
- Omavaheline konkurents
- Kõrveküla piirkonna spordirajatised, seostamine Raadi ja Vahi piirkonnaga
- Laste „digitaliseerumine“
- Kultuuri- ja noorsootöö toe kadumine, töö tasustamine
- Tartu linna elanikkonna trennides käimine Tartu vallas vähendab vallakodaniku võimalusi ruume ja taristut kasutada

Kultuuri, spordi, kogukonna- ja külaliikumise arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
2.4.1.1 Vallas toimub aktiivne kultuuri-, spordi- ja kogukonnaelu, mis tugineb laiale kandepinnale valla elanike hulgas	<ul style="list-style-type: none">• Inimeste kaasatus kultuuri- ja spordielu korraldamisse• Inimesed osalevad aktiivselt kultuuri- ja spordiüritustel• Kultuurikollektiivide arv• Noorte osavõtt ühiskondlikest tegevustest
2.4.1.2 Välja on arendatud valla kultuuri- ja seltsielu vajadustele vastav infrastruktuur, tugipunktideks on kujunenud kohalikes külakeskustes paiknevad kaasaegsed, atraktiivsed ja polüfunktsionaalsed seltsimajad (külakeskused)	
2.4.1.3 Esmatasandi keskustes on välja arendatud kaasaegse tehnoloogiaga varustatud, elukestvat õpet toetavad, universaalsete kogudega raamatukogud (info- ja teabekeskused)	
2.4.1.4 Erinevad sündmused ja teenused on kaasaegseid kanaleid kasutades tulemuslikult turundatud	

Kultuuri- ja spordivaldkonnas on vajalik arendada kohalike elanike jaoks huvitegevust ja -haridust soodustavat keskkonda ning toetada kohalikul initsiatiivil ja algatusel põhinevaid tegevusi. Eesmärgid on suunatud huvihariduse ja sotsiaalsete suhete arendamisele ja koostööle valdkonnaülelisel põhimõttel (ühised kultuuri- ja spordiüritused). Kaudselt toetavad selliselt planeeritavad tegevused ka töökohtade loomist, täiendavaid sissetulekuid ja suurendavad üldist majandusliku aktiivsuse kasvu maapiirkonnas.

Valla peamine eesmärk on, et kultuuriasutused ja objektid oleks renoveeritud, heas korras ja pakuvad kultuuri tegemiseks ja tarbimiseks vajalikke tingimusi ning et kultuuritegevus areneks koostöös ja sünergias teiste valdkondadega – ettevõtlus, turism, sport, haridus, sotsiaalvaldkond, külaliikumine.

Kuna kultuur ja kultuuripärand mängib olulist rolli valla maine kujundamisel ja valla kui külastuskoha tutvustamisel, on oluline traditsiooniliste kultuuri- ja spordisündmuste korraldamise ja toetamise jätkamine. Pikemas perspektiivis on sooviks uue traditsioonilise ülevabariigilise või rahvusvahelise tunnussündmuse väljaarendamine. Oluline on ka professionaalsete juhendajate kaasamine trennide ja huvialaringide töösse, selleks on oluline ka nende inimeste töö motiveerimine ja väärtustamine.

Raamatukogude arendamisel on võetud arengusuunaks nende muutumine piirkonna kultuuri-, info- ja seltsielu keskusteks, kus oleks tagatud elanikele vaba juurdepääs infole, teadmistele ja kultuurile, toetada elukestvat õppimist ning enesetäiendamist.

Külade ja külaliikumise arendamise eesmärk on parandada elukeskkonna kvaliteeti ning atraktiivsust läbi kohaliku aktiivsuse suurendamise ja mittetulundussektori arendamise. Tugevdatakse omaalgatust, koostöötahet ning sotsiaalseid suhteid, arendatakse sotsiaalset ja tehnilist infrastruktuuri. Tuleb parandada külade välisilmet ja erinevate teenuste kättesaadavust külaelanikele. Toetatakse ja soodustatakse paikkondade keskustes külaliikumist toetava infrastruktuuri (külakeskused) väljaarendamist ning ühistegelike organisatsioonide moodustamist ja tegevust.

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

Kultuur

- ✓ Valla kultuuri- ja seltsielu vajadustele vastava infrastruktuuri väljaarendamine (sh muuseumid, raamatukogud, seltsimajad, külakeskused, kirikud, spordi- ja tervisearenduse keskkonnad jms).
- ✓ Laeva kultuurimaja ja noortekeskuse ruumi- ja arenguplaanide väljatöötamine – nn Laeva külakeskus.
- ✓ Ruumide ja taristu ühiskasutuse süsteemi loomine ja haldamine (broneerimissüsteemid, ühised kontaktide listid jms), vallaülene huvitegevuse kaardistamine.
- ✓ Ürituste kalendri koostamine koostöös erinevate korraldajatega, sh spordi- ja kultuurikalendrite ühtlustamine, mis on kõigile kättesaadav (digitaalne ja innovaatiline, interaktiivne, lingitav sotsiaalvõrgustiku ja kohaliku meediaga, sidustatav välireklaamiga)
- ✓ Uue traditsioonilise ürituse väljatöötamine ja/või suurürituse toomine valda.
- ✓ Ühisürituste ja koosviibimiste korralduse toetamine erinevates seltsides, ühingutes, külates – põlvkondade ja tegevuste ülene: lapsed, noored, eakad, sportlased, muusika, isetegevus, ringid, käsitöö.
- ✓ Raamatukogude materiaaltehnilise baasi uuendamine, raamatukogude teenuste mitmekesistamine, lugemise populaarsust tõstvate tegevuste ja sündmuste korraldamine, raamatukogu kui avatud infokeskuse kontseptsiooni elluviimine.
- ✓ Rahvaspordi põlvkondade ülene propageerimine.
- ✓ Valla kultuuritegelaste, sportlaste ja külaelu edendajate toetamine ja tunnustamine ning motiveerimine, töö väärikas tasustamine (raamatukogude töötajad, huvijuhid, ringijuhid, kogukonnajuhid), tugitoetuste olemasolu tagamine, tegevuste kaasrahastamine, tugi bürokraatias ja paberimajanduses, projektide omaosalus.
- ✓ Kohaliku kodulooga tegelemisele ja kogumisele kaasaitamine, näiteks Tabivere muuseumi baasil.

Sport

- ✓ Lähte-Palalinna tervise- ja spordikeskuse multifunktsionaalsuse edasiarendamine.
- ✓ Lähte, Kõrveküla ja Laeva kooli staadionide renoveerimine.
- ✓ Kõrveküla spordihoone vajadusepõhine rekonstrueerimine.
- ✓ Ürituste, võistluste jms toetamine, ühised võistlused ja kokusaamised, sh arvestades piirkondlikke erinevusi ning tipp- ja rahvaspordi võimekust.
- ✓ (Rahvusvahelise) suurvõistluse toomine valda.

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ põhisuunale 5 „Tervena elatud eluaastate suurendamine läbi tervisekäitumise parandamise ja õnnetusjuhtumite edasise vähendamise ning läbi tervishoiutaristu arendamise“: Inimeste positiivset tervisekäitumist mõjutab enim eri meetmete kompleksne pakkumine, mis sisaldab endas nii inimeste teadlikkuse suurendamist, vajalike teenuste pakkumist, liikumist soodustava ning haigusi ennetava keskkonna ja taristu kättesaadavust.

- ✓ Valla eri piirkondade elukeskkonna mitmekesistamine (sh terviserajad, sporditaristu, skatepargid, välivõimlad, wakepargid, laste ja noorte mängualad).
- ✓ Multifunktsionaalse motokeskuse väljaarendamise toetamine.
- ✓ Vallaülese ühise transpordivõimekuse tagamine (lapsed ja noored trennidesse ja huviringidesse).
- ✓ Saadjärve võimaluste parem ärakasutamine spordi- ja terviseedenduseks, veespordivõimaluste, purjetamisvõimaluste jms arendamise toetamine.

Kogukondlik areng

- ✓ Külaliikumise aktiveerimine ja kogukondliku aktiivsuse suurendamine, külakeskuste ehk nn „oma pesade“ kui kokkusaamise kohtade loomise ja hoidmise toetamine (näiteks Tabivere mõisapark, Lähte kogukonnakeskus, Tammistu piirkond, Raadi-Vahi-Tila piirkond jne), et toimuksid regulaarselt külakoosolekud, toimiks suhtevõrgustik, et inimestel oleks võimalus oma tunde ja paikonna eripära hoida ning põlvkondasid liita.
- ✓ MTÜ-de toetamine omaosaluse leidmisel projektikonkurssidel raha taotlemisel, vallapoolne organiseerimise tugi, kooskõlastuste kiirem menetlemine.
- ✓ Külaseltside algatuste ergutamine ja kogukonnainitsiatiivi toetamine.
- ✓ Kogukondade ja paikkondade küla-, talgu-, kultuuri- ja spordipäevade korraldamise toetamine.
- ✓ Eraettevõtete kaasamise soodustamine külaliikumise arendamisse ja valla kultuuriellu.
- ✓ Koostöö soodustamine valla kultuuri- ja spordiorganisatsioonide ning külaseltside vahel.
- ✓ Vabatahtliku töö ning vabauhenduste heade algatuste rakendamise toetamine ja tunnustamine.

2.5. Halduskorraldus ja juhtimine

2.5.1. Halduskorraldusliku olukorra lühianalüüs

Juhtimine

Ühinemise teel moodustati 24. oktoobril 2017 Laeva valla, Piirissaare valla ja Tartu valla volikogude algatusel ning Vabariigi Valitsuse algatusel Tabivere valla ühendamise teel Tartu maakonna koosseisus uus haldusüksus nimega Tartu vald.

Tartu Vallavolikogu on 25-liikmeline. Volikogu töö paremaks korraldamiseks on moodustanud kuus alalist komisjoni: revisjonikomisjon, arengukomisjon, majanduskomisjon, sotsiaalkomisjon, hariduskomisjon ja kultuurikomisjon. Komisjonidesse kuulub lisaks volikogu liikmetele ka teisi vallakodanikke vastavalt vajalikule kompetentsile. Volikogu istungid toimuvad reeglina üks kord kuus ja vallavalitsuse istungid kord nädalas.

Vallavolikogu täidesaatvaks organiks on Tartu vallavalitsus, mis on viieliikmeline ja kuhu kuuluvad vallavanem, abivallavanem, sotsiaalnõunik, keskkonnaspetsialist ja maakorraldaja. Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele korraldab vallavalitsus sotsiaalteenuste osutamist, sotsiaaltoetuste ja muu sotsiaalabi andmist, eakate hoolekannet, kultuuri-, spordi- ja noorsootööd, elamu- ja kommunaalmajandust, veevarustust ja kanalisatsiooni, heakorda, jäätmehooldust, ruumilist planeerimist, vallasisest ühistransporti ning valla või linna teede ehitamist ja korrashoidu. Lisaks on vallavalitsuse ülesanne korraldada valla omanduses olevate koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide ja huvikoolide, raamatukogude, rahvamajade, muuseumide, spordibaaside, turva- ja hooldekodude, tervishoiuasutuste ning teiste kohalike asutuste ülalpidamist.

Vallas on poliitikakujundamine ja strateegiline juhtimine selgelt eristatud igapäevase halduse ja teenuste osutamise funktsioonidest. Vallavalitsuse osakondadesse on koondatud strateegilise

juhtimise ja halduse kompetents, tugiteenused ja kitsalt spetsialiseeritud teenistujad. Vallavalitsuse administratsioon on valdkondlikult jagatud osakondadeks ja piirkondlikult teenuskeskusteks. Teenuskeskus tagab endistes vallakeskustes igapäevateenuste osutamise ja kodanike nõustamise avalike teenustega seotud küsimustes. Teenuskeskuses osutatavate teenuste maht sõltub teenuskeskuse teenuspiirkonna suurusest ja võib olla erinev.

Valla hallatavateks asutusteks on Tabivere Raamatukogu, Maarja-Magdaleena Raamatukogu, Elistvere Raamatukogu, Kõrveküla Raamatukogu, Lähte Ühisraamatukogu, Tammistu Raamatukogu, Vedu Raamatukogu, Äksi Raamatukogu, Laeva Raamatukogu, Tabivere Rahvamaja, Maarja-Magdaleena Rahvamaja, Laeva Kultuurimaja, Tabivere Vallavara, Tabivere Sotsiaalkeskus, Tabivere Põhikool, J.V. Veski nimeline Maarja-Magdaleena Põhikool, Lähte Ühisgümnaasium, Laeva Põhikool, Laeva Valla Avatud Noortekeskus, Tabivere Lasteaed, Kõrveküla Lasteaed „Päikeseratas“, Kõrveküla Põhikool, Lähte Lasteaed „Kiisupere“, Laeva Lasteaed, Tabivere Huvikool, Tartu Valla Spordikool, Kõrveküla spordihall ja Tartu Valla Muusikakool. Vald on asutajate hulgas sihtasutuses Raadi, sihtasutuses Saadjärve ja sihtasutuses Vooremaa Looduskeskus ning OÜ-s Raadi Arendus, OÜ-s Tartu Valla Kommunaal, AS-s Seitung ja AS-s Emajõe Veevärk.

Vallakodanike teavitamine valla sündmustest ja üritustest, vallavalitsuse ja volikogu tööst on korraldatud peamiselt ajalehe Tartu Valla Kuukiri, valla kodulehekülje ja Facebook'i lehekülje kaudu. Lisaks kasutatakse mitmes paigas ja külakeskustes teadetetahvleid.

Partnerlus ja koostöövõrgud

Tartu maakonna ja Eesti teiste omavalitsustega teeb vald koostööd läbi vastavate liitude nagu Tartumaa Omavalitsuste Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit. Tartumaal on üheskoos teiste omavalitsustega asutatud Tartumaa Arendusselts ja Tartumaa Spordiliit ning ollakse liige ka näiteks MTÜ-s Peipsi Kalanduspiirkonna Arendajate Kogu, MTÜ-s Tartumaa Ühistranspordikeskus, MTÜ-s Peipsi Piirkonna Arenduskoda, MTÜ-s Vooremaa Geopark.

Vallal on tihedad koostöösidemed Saksamaa Amt Geltinger Buchtiga ja Soome Jyväskylä liitomavalitsusega. Geltingi ja Tartu valla noorte koostöös on asutatud GETA-nimeline klubi. Välispartneritega koostöö on peamiselt kultuurialane (sh näiteks vastastikused lasterühmade vahetused). Jyväskylä vahendusel on saadud tööstuse arendamise, planeeringu, omavalitsuse töö korraldamise jt kogemusi.

Halduskorralduse arengusuunad ja eesmärgid

Strateegilised eesmärgid	Tulemused / indikaatorid
<p>2.5.1.1. Vallavalitsuse teenused on kiired ja kvaliteetsed</p> <p>2.5.1.2. Välja on arendatud infosüsteemid ja vajadustele vastav infrastruktuur, erinevad teenused on kaasaegseid kanaleid kasutades tulemuslikult kättesaadavad</p> <p>2.5.1.3. Koostöövõrgustike tihendamine, sh optimeeritud ja (ressursi)tõhus koostöö naaberomavalitsustega</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Info on õigel ajal esitatud ja kättesaadav kõigile • Otsustamisprotsessi on kaasatud erinevate sihtrühmade esindajad • Kodanike rahulolu informeerimise ja kaasatusega otsustusprotsessidesse

Juhtimise ja halduse valdkonna eesmärgid on juhtimise kvaliteedi parandamine, avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine ning ühtlustamine. Vajalik on tagada avalike teenuste ning nõuande kõrge kvaliteet, milleks tuleb korraldada vajalikke täienduskoolitusi ametnikele. Täiendada

tuleb kohaliku nõuande mitmekesisust (nt sotsiaal- või ettevõtlusalane teave). Parendada tuleb heakorra tagamisega seotud ametnike ja struktuuride tegevust.

Ühinemisejärgselt on Tartu vallas mitmeid ühe valdkonna asutusi. Tänapäevaste toimivate asutuste säilitamiseks on vaja tõhustada nende asutuste juhtimise ja töö korraldamise, sh viia rahastamine ühtsele läbipaistvale ning võrreldavale alusele. Asutuste tõhususe suurenemist saab tagada ennekõike nende omavahelise koostöö soodustamise ja parema strateegilise juhtimise ning koordineerimise abil.

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused

- ✓ Vallavalitsemise avatuse, läbipaistvuse ja nähtavuse tagamine kõigile, arvestades erinevate sihtrühmade ja piirkondade huvidega.
- ✓ Eri infosüsteemide väljaarendamine valitsemis- ja muude avalike teenuste kättesaamiseks (VOLIS, kui tarkvaralahendus, mis võimaldab kaasata kohalikku elanikkonda omavalitsuse otsustusprotsessidesse ja osutada elanikele suunatud avalikke e-teenuseid; tarkvarasüsteem ARNO haridusteenuste haldamiseks).
- ✓ Ühinenud valla efektiivse toimimismudeli loomine ja juurutamine, valla hallatavate asutuste tegevuse tõhustamine (nn juhtimisreform).
- ✓ Läbirääkimiste alustamine naaberomavalitsustega ühiste esmatasandi teenuspakettide kujundamiseks ja projektide elluviimiseks.
- ✓ Kaasava eelarve protsessi töösse rakendamine.
- ✓ Spetsialistide kvalifikatsiooninõuete ja sisemise töökorralduse parendamine, ametnike koolitamine professionaalsete oskuste suurendamiseks, valla organisatsioonisisese koostöö parandamine ja ühtsustunde soodustamine.
- ✓ Valla arenguplaneerimise järjepidevuse ja sihipärasuse tagamine, sh tõhusa üldplaneeringu olemasolu, detailplaneeringute efektiivne ja kiire koostamine ja elluviimine, arvestades piirkondade eripära.
- ✓ Vallaelu kajastamist puudutavate meediakanalite edasiarendus (valla leht, veeb, sotsiaalmeedia jms).
- ✓ Valla teenuskeskustes ja raamatukogudes kui avatud infokeskustes kaugtöö võimaluste loomisele kaasaaitamine.

Vastavus Eesti konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ põhisuunale 18 „Valitsussektori kohandamine välis- ja sisekeskkonna muutustega“:
Avaliku sektori siseste ümberkorralduste, tõhusama teenusekorralduse ja e-lahenduste abil tagatakse tarbija vajadustele vastavate kvaliteetsete teenuste kättesaadavus üle Eesti. Haldusreformi järel on oluline teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parendamine ühinenud omavalitsustes.

2.6. Piirissaare arenguvajadused ja strateegilised eesmärgid

Piirissaare arengu strateegilised eesmärgid saab jaotada kolme alamvaldkonda:

1. kultuuri-, ajaloo- ja looduspärandi hoidmine, loomine ja edasiandmine,
2. turism ja mainekujundus;
3. kohalikel traditsioonidel põhineva väikeettevõtluse arendamine (kalandus, sibulakasvatust).

Piirissaarega seotud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks seatud ülesanded ja tegevused on kajastatud arengukava teemapõhistes alaplokkides.

3. Valla lähiaastate kõige olulisemad arendusprojektid ja finantseerimine

Eesmärkide elluviimist korraldab omavalitsus ja rahastamisel kasutatakse osaliselt või täiel määral valla omavahendeid. Valla arengukava finantseerimise täiendavate katteallikatena arvestatakse lisaks valla omavahenditele või valla poolt võetava pangalaenule ka Eesti riigi eelarvest eraldatavaid finantstoetusi ning Eesti, välisriikide või rahvusvaheliste organisatsioonide abi- ja koostööprogrammidest (-fondidest) saadavaid sihtfinantseeringuid, samuti erasektori kaasfinantseeringuid.

Tegevused on jaotatud tabelis põhiliste eluvaldkondade kaupa. Iga tegevuse puhul on viidatud arengukava eesmärgile, mille saavutamisele antud ülesande raames tegevuste kavandamine ja elluviimine kaasa aitab. Tabelis on määratletud tegevuse orienteeruv üldmaksumus (kui see on teada ja on vallaelarvest eraldi rahastatav), teostamise aastad ja rahastamise määratlus (omavahenditest finantseerimise määr, eeldatavad eelarvevälised rahastamisallikad).

Valdkond	Eesmärk	Ülesande, tegevuse nimetus	Aastad/summad tuhandetes eurodes					Valla omaosalus	Muu rahastus
			2018	2019	2020	2021	2022		
I Haridus ja noorsootöö									
	2.1.1.1.	Raadi lasteaia ehitus	1 230	1 321				X	X
	2.1.2.1.	Tabivere Põhikooli uus hoone	78,4	1 500	1 500			X	X
	2.1.2.1.	Kõrveküla Põhikooli juurdeehitus	100	3 000	2 000			X	
	2.1.2.1.	Maarja-Magdaleena hariduskeskus (õpilaskodu)			50			X	
	2.1.3.2.	Lähte rahvamaja		100				X	
II Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid									
	2.2.2.2.	Mänguväljakute ehitus	60	60	80	80	100	X	
	2.2.1.1.	Tabivere, Tuuliku 11 renoveerimine				100	500	X	
III Majandus ja elukeskkond									
	2.3.1.1.	Muuseumi tee läbimurre koostöös Tartu linnaga		40	200	200		X	
	2.3.1.1.	Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamine (Tammistu, Tabivere, Raadi)	35	65	100	100	50	X	
	2.3.1.1.	Vahi tänava rekonstrueerimine		100				X	
	2.3.1.1.	Teede rekonstrueerimine	449	310	250	250	450	X	X
	2.3.1.3.	Kergliiklusteede ehitus (sh Laeva)		50	50	100	100	X	
IV Ettevõtlus ja turism									
	2.3.2.2.	Tabivere tööstusala arendus	25	200	592			X	X
	2.3.2.4.	Piirissaare investeeringud		155	100	115		X	X
V Kultuur, sport ja kogukondlik areng									
	2.4.1.2.	Tartu valla muusikakooli hoone			500			X	X
	2.4.3.1.	Tammistu raamatukogu rahvamajaks renoveerimine	50	300				X	
	2.4.1.1.	Kõrveküla spordihoone	190					X	
	2.4.1.1.	Palalina terviserajad		40	40	40	40	X	X
	2.4.1.2.	Koolistaadionid (Kõrveküla, Lähte, Laeva)				250	250	X	
	2.4.1.2.	Laeva külakeskus				50		X	
VI Haldusjuhtimine									
	2.5.1.1.	Valla valitsemise infosüsteemid (VOLIS, ARNO, kaasav eelarve, ArcGIS)	5	6				X	
KOKKU			2 222,4	7 247	5 462	1 285	1 490		
2018-2022. aastal KOKKU			17 706,4						

4. Arengukava elluviimine, seire, hindamine ja aruandmine

Valla arengukava elluviimist korraldab vallavalitsus valla strateegia alusel väljatöötatud lühiajaliste (nelja-aastaste) tegevuskavade kaudu. Tegevuskavades sätestatakse valla lähiaastate prioriteetsed tegevused ja projektid, mille elluviimist korraldab omavalitsus ja/või mille rahastamisel kasutatakse osaliselt või täiel määral omavalitsuse omavahendeid.

Arengustrateegia rakendamise kontroll ja ajakohastamine toimub iga-aastaselt enne valla järgneva aasta eelarve koostamist. Arengukava täitmist kontrollib ja hindab vallavolikogu, kes iga aasta lõpus teeb analüüsi ja kokkuvõtte saavutatust. Vastavalt seadusele peab omavalitsuse arengukava ajakohastamine toimuma enne 15. oktoobrit. Arengustrateegia ajakohastamise käigus uuendatakse valla olukorda iseloomustavad faktilised andmed ning olukorrast tulenevad probleemipüstitused, hinnatakse arengustrateegia elluviimise edukust, vajadusel täpsustatakse arengumudeli eesmärke ja ülesandeid. Seejärel seatakse järgneva aasta tegevusprioriteedid ning koostatakse ja täpsustatakse valla lähiaastate tegevuskava.

Lisa 1. Tartu valla üldiseloomustus

Lisa 2. Ettepanekute ja nendega arvestamise tabel

Lisa 3. Tartu valla eelarvestrateegia 2019-2022